

AHMED ADNAN SAYGUN ÜZERİNE BİR İNCELEME ÇALIŞMASI

Sezgi Sevi KIRAN
Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. A. Bülent ALANER

Afyon
2005

AHMED ADNAN SAYGUN ÜZERİNE BİR İNCELEME ÇALIŞMASI

Sezgi Sevi KIRAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Müzik Anabilim Dalı

Danışman: Doç. A. Bülent ALANER

Afyon

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran
2005

İÇİNDEKİLER	Sayfa
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖZGEÇMİŞ.....	v
GİRİŞ.....	1

I. Bölüm

AHMED ADNAN SAYGUN'UN BİYOGRAFİSİ VE SANATÇI KİŞİLİĞİ

1.1. Ahmed Adnan Saygun'un Biyografisi.....	2
1.2. Ahmed Adnan Saygun'un Sanatçı Kişiliği.....	8
1.2.1. Bestecilik Yönüyle Ahmed Adnan Saygun.....	8

II. Bölüm

AHMED ADNAN SAYGUN'UN ÜLKEMİZDE MÜZİK EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE ÖNERİLERİ

2.1. Ahmed Adnan Saygun'un Ülkemizde Müzik Eğitimine İlişkin Görüşleri.....	15
2.2. Ahmed Adnan Saygun'a göre Ülkemizde Müzik Eğitiminin Gelişimine İlişkin Önerileri.....	16

III. Bölüm

AHMED ADNAN SAYGUN'UN YAPITLARI

3.1. Ahmed Adnan Saygun'un Yapıtlarının İncelenmesi	22
3.1.1. Divertimento, Op. 1	22

3.1.2. Sille Türküsü No. 1, Op. 7	22
3.1.3. Özsoy Operası, Op. 9.....	23
3.1.4. İnci'nin Kitabı, Op. 10	25
3.1.5. Taşbebek Operası, Op. 13.....	26
3.1.6. Orkestra Süiti, Op. 14	26
3.1.7. Piyano İçin Sonatin, Op. 15	27
3.1.8. Havuz Başı No. 9, Op. 18	28
3.1.9. Solistler, Koro ve Orkestra için Eski Üslupta Kantat, Op. 19	28
3.1.10. Solistler, Koro ve Orkestra için Yunus Emre Oratoryosu, Op. 26	30
3.1.11. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü No.1, Op. 27	47
3.1.12. Senfoni No. 1, Op. 29.....	48
3.1.13. Senfoni No. 2, Op. 30.....	50
3.1.14. "Demet" Keman ve Piyano İçin Süit, Op. 33	52
3.1.15. Piyano Konçertosu No. 1, Op. 34	52
3.1.16. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü No. 2, Op. 35	54
3.1.17. Senfoni No. 3, Op. 39.....	54
3.1.18. 10 Halk Türküsü, Op. 41	56
3.1.19. Keman Konçertosu, Op. 44	60
3.1.20. Üfleme Çalgılar İçin Beşli, Op. 46	61
3.1.21. Yaylı Çalgılar İçin Dictum, Op. 49	62
3.1.22. Köroğlu Operası, Op. 52.....	62
3.1.23. Senfoni No. 4, Op. 53.....	63
3.1.24. Ayin Raksı, Op. 57.....	64
3.1.25. Aksak Ritim Üzerine 10 Taslak, Op. 58	64

3.1.26. Viyola Konçertosu, Op. 59.....	66
3.1.27. İnsan Üzerine Değişler, Op. 60.....	67
3.1.28. Yaylı Çalgılar İçin Concerto da Camera, Op. 62.....	69
3.1.29. Senfoni No. 5, Op. 70.....	70
3.1.30. Piyano Konçertosu No. 2, Op. 71.....	70
3.1.31. Orkestra İçin Çeşitlemeler, Op. 72.....	71
3.2. Ahmed Adnan Saygun'un Yapıtlarının Opus Numaralarına Göre Düzenlenmesi.....	72
SONUÇ.....	110
ÖNERİLER.....	111
KAYNAKÇA.....	112

ÖZGEÇMİŞ

Sezgi Sevi Kıran

Müzik Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim:

Lisans : 2000 Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü
Lise : 1996 Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü
İlköğretim : 1993 Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü

İş/İstihdam:

2000- Öğretim Görevlisi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı: Eskişehir 20 Haziran 1980

Cinsiyet: Bayan

Yabancı Dil: İngilizce

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

AHMED ADNAN SAYGUN ÜZERİNE BİR İNCELEME ÇALIŞMASI

Sezgi Sevi KIRAN

Müzik Anabilim Dalı

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran 2005

Danışman: Doç. A. Bülent ALANER

Ülkemizde Cumhuriyetin kurulması ile birlikte her alanda yeniden yapılanma süreci yaşanmıştır. Bu yapılanma süreci içinde Büyük Önder Atatürk'ün önemle üzerinde durduğu konulardan biri, ülkemizin modern dünyanın bir parçası olması doğrultusunda eğitim, sanat ve buna bağlı olarak müzik olmuştur.

Ahmed Adnan Saygun, bir besteci, bir araştırmacı ve bir müzik eğitimcisi olarak, Türk Müzik Tarihinde saygın ve önemli bir yere sahiptir.

Bu çalışmada besteciliğinin yanı sıra bir araştırmacı ve bir eğitimci olarak Ahmed Adnan Saygun'un sanatçı kişiliği, yapıtları ele alınmış, ülkemizde müzik eğitiminin gelişimine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Ahmed Adnan Saygun, türlerinin Türkiye'deki ilk örnekleri olan "Özsoy" operası, "Bir Orman Masalı" balesi ve "Yunus Emre" oratoryosunu bestelemiştir.

ABSTRACT

A RESEARCH STUDY ON AHMED ADNAN SAYGUN

Sezgi Sevi KIRAN

Department of Music

Afyon Kocatepe University, The Institute of Social Sciences

June 2005

Advisor: Doç. A. Bülent ALANER

With the foundation of Turkish Republic, an era of modernization had begun for Turkey. Atatürk laid great emphasis on Turkey as a country, which is a part of the modern world. Therefore, education and the arts became an important part of his priorities. Atatürk's aim was to achieve an international outlook in music, which is at the same time national. This was also one of Ahmed Adnan Saygun's main principles.

Ahmed Adnan Saygun is an important figure in Turkish musical history as a composer, a researcher and an instructor. This dissertation study is mainly concerned with Ahmed Adnan Saygun's personality as an artist besides his personality as a composer, researcher and an instructor and also his works. The development of musical education in Turkey from Ahmed Adnan Saygun's point of view is also studied in this dissertation study.

Ahmed Adnan Saygun wrote the Opera "Özsoy", the Ballet "Bir Orman Masalı – A Forest Tale" and the Oratorio "Yunus Emre" creating the first examples of these genres in Turkey.

GİRİŞ

Bu çalışma besteci, araştırmacı ve eğitmen olarak Türk müziği alanında son derece önemli çalışmalar yapmış olan Ahmed Adnan Saygun'u bütün yönleriyle ele almayı amaçlamaktadır. Bir yandan bestecinin müziğimizin gelişimine olan katkısı irdelenecek, öte yandan sanatçının bugün nasıl ele alınması gerektiği konusunda sağlıklı verilere ulaşılmaya çalışılacaktır. Besteciliğinin yanı sıra bir eğitmen ve önemli bir araştırmacı olarak Ahmed Adnan Saygun'un sanatçı kişiliği irdelenecek, ölkemizde müzik eğitimine ilişkin görüşleri ve bu konudaki girişimleri incelenecektir. Cumhuriyet döneminde müzik alanında gerçekleştirilen inkılap hareketinin öncülüğünü üstlenen, ilk Türk operası olan "Özsoy"u, ilk Türk balesi olan "Bir Orman Masalı"nı ve ilk Türk oratoryosu olma özelliğini taşıyan "Yunus Emre" oratoryosunu besteleyen Ahmed Adnan Saygun'un Türk Müzik Tarihinin yeniden yapılanma süreci içerisinde üstlendiği önemli rol ele alınacaktır.

Cumhuriyet döneminde oluşturulmak istenen çoksesli Türk müziğine damgasını vuran Ahmed Adnan Saygun'un müziğe ilişkin gerek kuramsal gerekse uygulamaya dönük çabaları üzerinde günümüz sanatçılarının yeterli bir biçimde bilgilenmelerini sağlamaya çalışmak da tezimizin öncüllerindedir. Ahmed Adnan Saygun'un yapıtları incelenerek, Türk müziğiyle batı arasındaki çalış sistematiğini oturtması açısından ikisinin sentezini yapan çalışma biçimi araştırılacaktır.

Çalışmam boyunca önerileriyle beni yönlendiren danışmanım Sayın Doç. A.Bülent Alaner'e çok şey borçluyum.

I. BÖLÜM

AHMED ADNAN SAYGUN'UN BİYOGRAFİSİ VE SANATÇI KİŞİLİĞİ

1.1 Ahmed Adnan Saygun'un Biyografisi

Ahmed Adnan Saygun, 7 Eylül 1907 tarihinde İzmir'de doğmuştur. İlk eğitimini matematik öğretmeni olan babası Celal Bey'den almıştır. 1912 yılında İzmir'deki Hadika-i Subyan okuluna başlamıştır. Müziğe olan yeteneği ve ilgisi babasının dikkatini çekmiştir. 1918'de sanat ağırlıklı bir okul olan İzmir İttihad ve Terakki Mektebi'nde orta öğrenimine başlamıştır. Okulun müzik öğretmeni olan İsmail Zühtü Bey'in kurduğu dört sesli okul korosuna katılmıştır. İsmail Zühtü Bey, Saygun'un yeteneğini görmüş ve ona özel dersler vermeye başlamıştır. On üç yaşındayken İsmail Zühtü Bey'in önerisiyle İtalyan asıllı bir müzik öğretmeni olan Rossati'nin piyano öğrencisi olmuştur.

İlk sistematik müzik eğitimini 1922 yılında dönemin ünlü müzikçisi Macar Tefrik Bey'den (Alexandro Voltan) almıştır. 1923 yılında İzmir'e yerleşen Hüseyin Saadettin Arel'den armoni dersleri alarak çalışmalarına devam etmiştir.

1924 yılından itibaren piyano çalışmalarının yanında, elde edebildiği Fransızca kitapların yardımıyla armoni ve kontrpuan bilgisini genişletmiştir. Henüz on sekiz yaşındayken otuzbir ciltlik La Grande Encyclopedie'deki tüm müzik maddelerini Türkçe'ye çevirmiş ve bunları bir araya getirerek altı ciltlik büyük bir "Musiki Lugatı" meydana getirmiştir. Bunun yanında Wagner'in hayatını, Richter'in ve Jadassohn'un armoni ve kontrpuan kitaplarını Türkçe'ye çevirmiştir.

1925 yılında İzmir’de ilkokul müzik öğretmenliğine başlamıştır. 1926’da Ankara’daki Musiki Muallim Mektebi’nde girdiği sınavı kazanarak İzmir Erkek Lisesi’ne müzik öğretmeni olarak atanmıştır. Armoni, kontrpuan ve müzik teorisi çalışmalarına kendi kendine devam etmiştir.

1928 yılında Maarif Vekaleti’nin açtığı sınavı kazanmış ve devlet bursuyla müzik öğrenimi görmek üzere Paris’e gönderilmiştir. Bu kentte, Ecole Normale de Musique’de Nadia Boulanger’in öğrencisi olmuştur. Daha sonra Vincent d’Indy’nin müdürlüğünü yaptığı ünlü müzik okulu Schola Cantorum’a geçerek öğrenimine bu okulda devam etmiştir. Okulda Vincent d’Indy ile kompozisyon, Paul le Flem ile kontrpuan, Madame Eugene Borrel ile armoni ve kontrpuan, Eugene Borrel ile füg ve kompozisyon, Edouard Soveberbielle ile org ve Amédée Gastove ile Gregorian Müziği dersleri almıştır.

İlk yapıtı olarak kabul edilen “Divertimento”yu henüz öğrenci olduğu 1929-1930 yılları arasında Paris’te bestelemiştir. Bu yapıt, 1931 yılında Paris’te açılan kompozisyon yarışmasında kazanan birkaç eser arasında yer almıştır. Aynı yapıt 1932 yılında Varşova’da seslendirilmiştir.

1931 yılı Nisan ayında yurda dönmüş, Ankara Musiki Muallim Mektebi’ne kontrpuan ve müzik teorisi öğretmeni olarak atanmış, bu dönemde besteler yapmaya başlamıştır.

1934 yılında öğretmenlik görevine devam ederken Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası’na (bugünkü adıyla Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası) şef olarak atanmıştır.

Yine aynı tarihte İran Şahı’nın Türkiye’yi ziyareti sırasında sergilenmek üzere Atatürk’ün, Ahmed Adnan Saygun’dan Türk Milleti’nin doğuşunu ve İran ile Türk Milletleri’nin geçmişe dayanan köklü dostluğunu konu alan bir opera bestelemesi isteği üzerine Saygun, ilk Türk operası olan “Özsoy”u bestelemiştir. Librettosu Münir Hayrettin Egeli tarafından yazılan “Özsoy”u Saygun bir ay gibi çok kısa bir sürede

bestelemiştir. Üç perde ve on iki tablolu “Özsoy”, ilk defa 19 Haziran 1934 tarihinde Ankara Halkevi’nde, Atatürk ve İran Şahı huzurunda sergilenmiştir.

1934 yılında Atatürk, “Özsoy” operasının sahnedeki başarısı üzerine Saygun’dan konusunu yine kendisinin belirlediği bir opera daha yazmasını istemiştir. Saygun, büyük önder eşliğinde “yeni bir ulusun doğuşu ve Cumhuriyet insanının yaratılması”nı konu alan, yine Münir Hayrettin Egeli’nin yazdığı tek perdelik librettosuyla “Taşbebek” operasını bestelemiştir. “Taşbebek”, 27 Aralık 1934 tarihinde Atatürk’ün Ankara’ya gelişinin 15. yıldönümünde Ankara Halkevi’nde sahnelenmiştir.

Saygun, 1934 yılında başladığı Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası’ndaki şeflik görevinden sağlık problemleri dolayısıyla ayrılarak 1936 yılında İstanbul Belediye Konservatuvarı’nda müzik teorisi öğretmeni olarak çalışmaya başlamıştır. Konservatuarda öğretmenlik görevini sürdürürken okulun arşivinden faydalanarak Karadeniz Türküleri üzerine bir kitap yazmıştır.

Saygun, öğretmenliğin ve şefliğin yanı sıra Türk Halk Müziği araştırmaları da yapmıştır. Bir Macar müzikologun Türk Halk Müziğini Arap ve İran kökenli gösteren makalesini okuyunca Mahmut Ragıp Gazimihal ile birlikte kendisine yazmaya karar vermişler ve müziğimizin özgün karakterini detaylı bir biçimde anlatmışlardır. Saygun’un yazısı ile çok ilgilenen Bela Bartok, Halkevlerinin daveti üzerine 1936 yılında Türkiye’ye gelmiştir. Saygun ile birlikte Anadolu’yu karış karış gezip, son derece ilkel ve zor şartlar altında araştırmalar yapmışlardır.¹

Saygun, Bartok’un Halk Müziği ile ilgili yaptığı bu çalışmaları Bela Bartok’s Folk Music Research in Turkey (Bela Bartok’un Türkiye’deki Halk Müziği Araştırmaları) adlı bir kitap yazarak değerlendirmiştir. Bu kitap, 1976 yılında Macar İlimler Akademisi tarafından İngilizce bastırılmış ve Budapeşte’de Lazslo Vikar’ın derlediği aynı adı taşıyan kitapta Bartok’un metniyle birlikte yayımlanmıştır.

¹ REFİĞ Gülper., Atatürk ve Adnan Saygun Özsoy Operası, sayfa 25

1936-1939 yılları arasında İstanbul Belediye Konservatuarı'nda çalışmalarını sürdürmüştür. 1939 yılında Ankara'ya çağırılarak kendisine Cumhuriyet Halk Partisi'nin müzik danışmanlığı ve Halkevlerinin müzik müfettişliği görevleri verilmiştir. Bu görevleri dolayısıyla Türkiye'nin çeşitli bölgelerini dolaşmış ve halk müziği bilgisini genişletmiştir. Bu göreve 1950 yılına kadar devam etmiştir.

1940 yılında birkaç arkadaşıyla birlikte Ankara'da "Ses ve Tel Birliği" adlı bir dernek kurmuştur. Bu dernek müzik konusunda kitaplar ve broşürler yayımlayarak ve çeşitli konserler düzenleyerek çoksesli müzik tekniğinin yaygınlaştırılmasına büyük katkılarda bulunmuştur.

1942 yılında ilk büyük eseri olan "Yunus Emre" oratoryosunu tamamlamış ve dünya prömierini gerçekleştirmiştir. "Yunus Emre" oratoryosunun ilk icrasından sonra 1946 yılında kuruluşuna katkıda bulunduğu Ankara Konservatuarı'na kompozisyon ve modal müzik öğretmeni olarak atanmış, bir süre sonra kompozisyon bölümünün başına getirilmiştir. Emekli olduğu 1972 yılına kadar bu göreve devam etmiştir.

1947 yılında İnternational Folk Music Council'in yönetim kurulu üyeliğine seçilmiş, 1948'de İnönü Armağanı'nı, 1949'da Fransa Eğitim Bakanlığı'nın Palmes Academique Nişanı'nı almıştır.

1952 yılında üzerinde uzun yıllar çalıştığı "Kerem" adlı operasını bitirmiştir. "Kerem", librettosu Sabahattin Batu tarafından manzum olarak yazılmış, üç perde ve sekiz tablolu bir operadır. İlk kez 22 Mart 1953 tarihinde Ankara Devlet Operası tarafından sahnelenmiştir. Aynı yıl 1. Senfonisini yazmıştır. Bu eseri 1954 yılında ilk olarak Viyana Radyosu'nda arkasından Ankara'da seslendirilmiştir. Ahmed Adnan Saygun, "Kerem" adlı operasını besteledikten sonra daha çok çalgı ağırlıklı yapıtlar bestelemeye yönelmiştir.

1955 yılında Ankara'da "Folklor Araştırmaları Enstitüsü"nü kurulmasına öncülük etmiştir. Aynı yıl Almanya'nın Friedrich Schiller Madalyası'nı almaya hak kazanmıştır.

1958 yılında İtalya'nın Stella della Solidarieta Nişanı'nı ve Harriet Cohen International Music Award'ın Jean Sibelius kompozisyon madalyasını almıştır.

1964 yılında tekrar opera bestelemeye yönelmiş ve üç perdelik "Gılgames Destanı"nı yazmıştır. Saygun, bu operanın librettosunu kendisi hazırlamıştır.

1967 yılında tamamladığı Op. 44 Keman Konçertosu ilk olarak 27 Aralık 1968 tarihinde Profesör Lessing yönetiminde Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası eşliğinde keman virtüözü Suna Kan tarafından icra edilmiştir

1971 yılında Devlet Sanatçılığı Kanunu yürürlüğe girdikten sonra ilk olarak kendisine Devlet Sanatçısı unvanı verilmiştir.

1972'de İstanbul Konservatuari'na dönmüş, kompozisyon ve etnomüzikoloji öğretmenliği yapmaya başlamıştır.1972-1978 yılları arasında TRT Yönetim Kurulu'nda görev almış, Uluslararası Halk Müziği Konseyi'nde yönetim kurulu üyeliği yapmıştır.

Aynı yıllarda yazdığı "Koroğlu" adlı operasının librettosu Sabahattin Batu tarafından yazılmıştır. Üç perde ve sekiz tablodan oluşan bu yapıt, ilk kez Uluslararası 1. İstanbul Festivali'nde yer almış, 25 Haziran 1973 tarihinde İstanbul Açık hava Tiyatrosu'nda sahnelenmiştir.

1976'da "4. Senfoni"sini, 1978'de "Viyola Konçertosu"nu, 1979'da yaylı çalgılar için "Oda Konçertosu"nu bestelemiştir.

1981 yılında "Atatürk Sanat Armağanı" ile onurlandırılmış, aynı yıl Macaristan'da Bela Bartok Diploması kendisine verilmiştir.

1982 yılında sözlerini kendisinin yazdığı "Atatürk'e ve Anadolu'ya Destan" adlı yapıtı, Suna Korat, Işın Güyer, Erol Uras ve Ayhan Baran'ın solo olarak katıldıkları, şef Gürer Aykal yönetiminde Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ve İstanbul Devlet

Opera Korosu eşliğinde ilk olarak 16 Haziran 1983 tarihinde seslendirilmiştir. “On beş Deyiş”ten oluşan “Destan” Atatürk’ün kendisine bıraktığı bir vasiyet niteliğindedir.²

1985 yılında tamamladığı “5. Senfoni” ise aynı yıl Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası tarafından Ankara’da sergilenmiştir. Yine aynı yıl kendisine “Sanatçı Profesör” unvanı verilmiştir. 1986 yılında Bartok Komitesi’nin “Pro Cultura Hungarica” ödülünü almıştır.

Ahmed Adnan Saygun, pankreas kanseri nedeniyle 6 Ocak 1991 tarihinde hayata veda etmiştir.

Ahmed Adnan Saygun, besteciliğinin yanı sıra bir eğitmen ve önemli bir araştırmacı olmuştur. Türkiye’de yerel müzik alanında yaptığı önemli araştırmalarla yurtdışında bu konuyla ilgili yapılan çeşitli toplantılarda birçok kere Türkiye’yi başarıyla temsil etmiştir. Saygun’un yazmış olduğu “Töresel Okuma Kitabı” ve “Musiki Nazariyatı” adlı kitapları konservatuarlarda eğitim kitabı olarak kullanılmaya devam etmektedir

Eserleri New York’taki Southern Music Publishin Co.’nin ve Hamburg’daki Peer Musikverlag’ın kataloglarındadır; ve yayınlanan bazı yapıtlarının telif hakları bu kuruluşlara aittir. Saygun’un opus numarası verip tamamladığı eserlerinin sayısı 77’dir. Saygun’un çalışmaları Ankara’da, Bilkent Üniversitesi bünyesinde kurulan “Ahmed Adnan Saygun Müzik Eğitim ve Araştırma Merkezi”nde korunmaktadır.

² Müzik Ansiklopedisi, cilt 4, sayfa 1112

1.2 Ahmed Adnan Saygun'un Sanatçı Kişiliği

1.2.1. Bestecilik Yönüyle Ahmed Adnan Saygun

Saygun, çok yönlü bir sanat ve bilim adamı olmasına karşın her şeyden önce bir bestecidir. O, bestecilik yönündeki yaratılarıyla Cumhuriyet döneminde oluşturulmak istenen çoksesli Türk müziğine damgasını vurmuş ve bu yönüyle gerek kendini gerekse yeni çoksesli Türk müziğini dünyaya tanıtmakta büyük başarı elde etmiştir.

Saygun, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde bir moda halini alan batı müziğinden ve bu çerçevede bazı okullarda verilmeye başlanan Avrupalı müzik eğitiminden etkilenecek besteciliğe yönelmiştir.

Saygun hayatı boyunca durmaksızın çalışan ve üreten bir insan olmuştur. Henüz çocuk yaşlardayken kendi kendine Fransızca öğrenerek yabancı kitap ve ansiklopedilerdeki müzikle ilgili konuları okuyup Türkçe'ye çevirmiş; armoni ve kontrpuan bilgisini genişletmiştir. Daha sonraları müzikte evrenselliğe giden yolda Batı'da yapılanları incelemek ve özümsemek için de aynı çalışma temposuna büyük bir özveriyle devam etmiştir.

Fakat O, ulaşmak istediği evrensellik ilkesi doğrultusunda sadece Batı'nın geleneklerini öğrenmekle yetinmemiş, Türk toplumunun bir bireyi olarak Türk halkını, Anadolu'yu ve kültürünü de çok iyi tanıyıp, özümsemek gereğini hissetmiştir. Bunun için gerek Türk Halk Müziği gerekse geleneksel Türk Sanat Müziği üzerinde çok çalışmış, makamları ve usulleri çok iyi öğrenmiştir. Bu çalışma, öğrenme ve üretme azmiyle hem Batı müziğinde, hem de Türk müziğinde kendini çok iyi yetiştirmiştir. Sayın Süha Baykal'ın da Ahmed Adnan Saygun Semineri'nde söylemiş olduğu gibi:

"...Sayın Adnan Saygun hocamız Türk musikisiyle batı arasındaki çalınış sistematiğini oturtması açısından ikisinin sentezini yapmış, gerek batıdan bakılan

perspektifle, gerekse ülkemizden bakılan perspektifle bütünleştirmiş ve gerçekten büyük bir değişikliğin en büyük yaratıcısı olmuştur”³

Ahmed Adnan Saygun, Türk Halk Müziği ve geleneksel Türk Müziğinin içinde barındırdığı temel öğeleri evrensel boyutta bir araya getirip, kaynaştırmak suretiyle bir sentez elde etmiş ve doğu-batı arasında bir köprü olmuştur. Saygun bunu gerçekleştirirken her ne kadar müzik sanatında batının sahip olduğu bin yıllık birikime dayalı çağdaş ve evrensel bir dil kullanmış olsa da amacı Anadolu’da yaşayan Türk insanının mutluluklarını, hüznlerini, sorunlarını kısaca insanca duygularını yansıtmaktadır.

Saygun’un ilk eserinden son eserine kadar görülen başlıca özelliklerinden biri eserlerinin melodik ve armonik yapı itibarıyla modal bir temele oturtulmasıdır.

“Saygun’un modal çalışmasındaki önemli kaynaklardan biri, halk müziğimizdir. Bu müzik O’nun, özellikle ilk yıllarındaki yapıtlarını derinden etkiler. Burada önemli olan, Anadolu ruhunun yansıtılmasıdır; halk ezgisinin doğrudan kullanımı değildir. Ne var ki besteci, bazı türkülerimizi çok seslendirmiş, yapıtın içeriği gerektirdiği zaman, bazı ezgilerimizi de tema olarak kullanmıştır. Çünkü, söz konusu uygulama, halkımızın müzik kalkınması bakımından gereklidir ve ayrıca yapıta yeni bir renk katar, içeriğe inandırıcılık kazandırır”⁴

Besteci de eserlerinde büyük bir yeri olan bu modal yapıyı, karış karış gezdiği ve büyük ölçüde etkilendiği Anadolu’dan aldığını söylemekte ve bunu piyanist Ergican Saydam’la yaptığı bir söyleşide şöyle dile getirmektedir:

“halkın ruhuna nüfuz edebilmek için, onun psikolojisini anlamam için ve dolayısıyla kendimi anlayabilmem için,

³ BAYKAL Süha., Ahmed Adnan Saygun Semineri’nde sunulan bildiri, Sayfa 4

⁴ KÜTAHYALI Önder., Ahmed Adnan Saygun Semineri’nde sunulan bildiri, sayfa 12

kendi problemlerimi anlayabilmem için, insanı, köyümüzü, Anadolu'yu anlamam lazım geldiği kanaatine vardım ve devamlı dolaştım, köylerde yaşadım.. Bu beni modal çalışmaya götürdü ve benim yazılarımın temelinde, değerli değersiz, temelinde yatan unsur, inşa unsuru işte budur. Yani Anadolu...”⁵

Fakat Saygun'un eserlerinde kullandığı ulusal öz sadece halk müziğiyle sınırlı kalmamış, sanat müziğinden de yararlanılarak oluşturulmuştur. Nitekim Saygun , aynı söyleşinin devamında buna şu sözlerle açıklık getirmektedir:

“ama bu Anadolu ile birlikte, sanat musikimizden de birçok unsuru elbette aldım. O da bizim çünkü.O da bizim, onu da alıyorum”⁶

Saygun'un ilk yapıtlarında daha belirgin bir biçimde ortaya çıkan halk müziği ve geleneksel sanat müziğinde kullanılan makamlar ve tartım özellikleri, zaman geçtikçe çok daha soyut ve derin olarak kullanılmaktadır.

Saygun genel olarak makamları bir renk ögesi olarak ve geleneksel sanat müziğindeki normal seyri içinde değil, tamamen serbest bir biçimde kullanmış ve perde aralıklarını da olduğu gibi değil, eşit aralıklı sistem içinde ele almıştır.

Saygun, Faruk Güvenç'le, 1982 yılında, “Gösteri Dergisi”nin 16. sayısı için yaptığı bir söyleşi sırasında bu konuyu şöyle açıklamıştır:

“benim için makam denilen şey bir renktir sadece, elbette ben makamları on yedinci on sekizinci yüzyıllardaki gibi kullanacak değilim. İstesem öyle de kullanabilirdim ama o zaman çeyrek sesler yüzünden batının bütün çalgıları elimin altından

⁵ AKDİL Sayram., Ahmed Adnan Saygun Semineri'nde sunulan bildiri, sayfa 26

⁶ AKDİL Sayram., Ahmed Adnan Saygun Semineri'nde sunulan bildiri, sayfa 26

kaçıverirdi. Madem ki makam benim için sadece bir renk, bir araç, öyleyse ben onu batının tampere on iki ton sistemi içinde serbestçe kullanırım. Böylelikle bütün çalgılar, piyano, orkestra elimine altına gelir. Eğer halk müziğimiz üzerinde çalışırsam, eski musikimizi tahlil edip içime sindirirsem, bu teknikle hem memleketimizin müziğini yapmış olurum, hem bu müziği evrensel bir potanın içine oturtabilirim. Ama böyle davranmazsam, dar bir çerçeve içinde tıkanıp kalmam kaçınılmaz olur”⁷

Buradan da anlaşılacağı gibi ezgi de çokseslilik de Saygun’un müziğinde çok önemli yerlere sahip ve ayrılmaz bir bütündür. Homofonik ve polifonik yazıyı büyük bir titizlik içinde, özenle seçerek ve çok dengeli bir biçimde kullanmıştır; ki bunda kontrpuan tekniğini çok iyi bilmesinin de büyük rolü vardır. Ayrıca onun eserlerinde aksak ölçülere ve yerel müziğin inisi yapısına sık sık rastlamak mümkündür.

Saygun’un müziği incelendiğinde, onun geleneksel sanat müziğinde bulunan pek çok makamı çeşitli yazı tekniklerinden de yararlanarak büyük bir ustalık ve yaratıcılıkla kullandığı görülmektedir. Sayın Sayram Akdil, Ahmed Adnan Saygun Semineri’nde Saygun’un makamları kullanışıyla ilgili görüşlerini şöyle dile getirmiştir:

“pek çok makamı yapıtlarında kullanmış olan Saygun, özellikle ‘Karcıgar Beşlisi’ diye adlandırdığımız diziden çok etkilenmiş, ya da bu diziyi anlatımının temel öğelerinden biri olarak benimsemiş görünüyor. Nota olarak söylemek gerekirse, inisi Mi bemol – Re – Do – Si – La seslerinden oluşan bu dizi, Saygun’un pek çok yapıtında, çeşitli perdelerden, çeşitli şekillerde,

⁷ AKDİL Sayram., Ahmed Adnan Saygun Semineri’nde sunulan bildiri, sayfa 26

bazen bir veya birkaç bölüme egemen olarak, bazen de bir anlığına karşımıza çıkar. Kanımca bunun nedeni Anadolu'nun ezikliğini, acılarını bu inici eksik beşli aralığı içindeki seslerin en buruk bir biçimde yansıtmasıdır. Yunus Emre Oratoryosu'nun daha ilk notaları bu dizi seslerinden oluşur. Biraz sonra gelen tenor solo için reçitatif, ki bu bir uzun havadır, yine bu dizi seslerine dayanır. Bu dizinin en alt perdesi atılırsa, Hüzzam dörtlüsü olarak adlandırdığımız dört sesli dizi oluşur. Kederli bir hava taşıyan bu dizi de, bestecimizin müziğinde yaygındır. Çok belirgin bir örnek olarak, birinci piyano konçertosunun ilk bölümü gösterilebilir. Saygun, trikord adını verdiğimiz üç sestem oluşan dizileri, tetrakord adını verdiğimiz dört sestem oluşan dizileri ve bazen de beş sestem oluşan dizileri, bitişik veya ayrık, birleştirerek modal diziler elde eder. Örneğin ikinci senfoninin ilk iki ölçüsü, iki trikordun birleşmesinden elde edilen seslerle, yapıta bir giriş oluşturur. Bunun hemen ardından, iki Karciğar beşli dizisinin bitişik kullanımından oluşan, bölümün ana teması gelir. Aynı senfoninin ikinci bölümünde, aynı bitişik dizinin, bu kez başka perdelerden ve başka bir hava içinde kullanıldığı görülür”⁸

Yine aynı şekilde Saygun'un makamları kullanmadaki ustalığına, “Yunus Emre” oratoryosundaki bas arya, “Bir Ayın Raksı”, “viyolonsel – piyano sonatı”nın birinci bölümünde ve ikinci kuartetin birinci ve sonuncu bölümlerinde kullandığı Bestenigar makamı örnek olarak gösterilebilir.

⁸ AKDİL Sayram., Ahmed Adnan Saygun Semineri'nde sunulan bildiri, sayfa 27

Saygun'un bir dünya bestecisi olmasını sağlayan sadece yerel renkleri çağdaş bir müzik diliyle işlemesi değil, aynı zamanda yapıtlarını yaratma gücünün ve felsefesinin, evrensellik ilkesinden güç almasıdır. Nitekim Saygun, bu felsefesini şu cümlelerle açıklamaktadır:

“...istediğini istediğin teknikle yazacaksın. İstersen, eski perde sistemine göre yaz. Sonuçta evrensel çizgiye ulaşabiliyor musun? İnsanlığa seslenebiliyor musun? Sadece bana hitap etmek yeterli değildir. Eserlerinle tüm insanlığı etkileyerek, yerel sanatçı olmaktan sıyrılıp, evrensel bir sanatçı haline gelebiliyor musun? İşte biz, bu yolda pek çok eser verdiğimiz kanısındayız. Tabii bu arada, batının çoksesli müziğine, kendi müziğimizden kaynaklanan eserlerle, değişik bir renk getirdiğimiz de kesindir”⁹

Saygun bu sözlerle, her ne kadar Türk ulusu adına yapmış olduğu müzikle batıya değişik bir renk getirdiğini milliyetçi şuuruyla vurgulasa da, en büyük ilkesi evrensel çerçevede tüm insanlığa sesini duyurabilmektir. Bu açıdan bakıldığında, Papa XXIII. Johannes'in “Yunus Emre” oratoryosu için söylemiş olduğu şu sözler başarısını kanıtlar niteliktedir:

“ne tuhaf, içten geldiği zaman bütün sanat eserleri Tanrı'yı aynı dille övüyorlar. Bu eserin güzelliğini bir Müslüman kadar bir Katolik de neden anlamasın? Herhalde ben anladım ve heyecanlandım”¹⁰

Saygun'un bir besteci olarak taşıdığı evrensellik ilkesinin altında yatan insan ve insana ait olgulardır. Çocuk yaşlarda büyük bir savaşa şahit olmuş ve gördükleri onu, hayat, ölüm ve insan üzerine düşünmeye yöneltmiştir. Henüz on iki yaşındayken

⁹ KÜTAHYALI Önder., Ahmed Adnan Saygun Semineri'nde sunulan bildiri, sayfa 13

¹⁰ REFİĞ Gülper., Atatürk ve Adnan Saygun Özsoy Operası, sayfa 36

bestelediği ilk şarkı, ‘Maderle peder olup bahane / Sevketti kaza beni cihane...’ gibi sözleriyle, sonraları çok daha büyük boyutlarda ve hayatı boyunca işleyeceği yaratılış ve insan kaderi temalarının ilk ipucunu vermektedir. Nitekim Saygun, savaş yıllarından ve ilk şarkısını yazdıktan uzun zaman sonra bu duygularını şu cümlelerle ifade etmiştir:

“benim yazılarımda baştan beri aşk motifi yatmaktadır. İnsanların birbirini sevmek yerine en büyük vahşeti yapmaları, dost ve kardeş olacaklarına birbirlerini boğazlamaya çalışmalarına karşı duyduğum dehşet, müziğime en çok yansıyan duygularımdır”¹¹

Bu çerçevede Saygun’un Beethoven’e duyduğu büyük hayranlık da şaşkıncı değildir. Nitekim Beethoven’in 5. Senfonisindeki “kader karşısında insan” düşüncesi, Saygun’un müziğinde de çok sık rastlanan temalardan biridir. Çocukken yaşadığı savaşla birlikte kader ve insan üzerine düşünmeye başlayan Saygun, uzun bir süre bu olguları kendi içinde bir yere oturtamamış ve bu dönemi ‘hiçe-i mutlak’ olarak adlandırmıştır. Ölümünden sonra hiçbir şey olmadığına inandığı bu döneme Yunus Emre’nin Divan’ını okuduktan sonra, kendi içinde sorularının yanıtlarını bulmuş ve huzura kavuşmuş olarak bir son vermiştir.

Saygun, Cumhuriyet döneminde müzik alanında gerçekleştirilen inkılap hareketinin öncülüğünü üstlenmiş, ilk Türk operası olan “Özsoy”u, ilk Türk balesi olan “Bir Orman Masalı”nı ve ilk Türk oratoryosu olma vasfını taşıyan “Yunus Emre” oratoryosunu bestelemiş, Türk Müzik Tarihinde yeniden yapılanma süreci içerisinde çok önemli yere sahip bir besteci olmuştur.

¹¹ REFİĞ Gülper., Atatürk ve Adnan Saygun Özsoy Operası, sayfa 22

II. BÖLÜM

AHMED ADNAN SAYGUN'UN ÜLKEMİZDE MÜZİK EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ VE ÖNERİLERİ

2.1 Ahmed Adnan Saygun'un Ülkemizde Müzik Eğitime İlişkin Görüşleri

Tanzimat döneminden sonra başlayan Batılılaşma süreci içerisinde doğal olarak müzik alanında da Batı'ya yönelme gerçekleşmiştir. Bunun sonucunda ilk atılım ise müzikte, eğitim alanında olmuştur. Okullarda kurulan çeşitli topluluklar ve uygulanan müzik eğitimiyle Türkiye'de varolan müzik yaşamı, özellikle Cumhuriyet sonrasında yeni bir yöne doğru giderek Doğu ve Batı'nın bir sentezi olarak şekillenmiştir.

Bu doğrultuda müzik eğitimi kurumsallaşmaya başlamış, amacı müzik öğretmeni yetiştirmek olan okullar ve sonunda konservatuarlar açılmıştır. Bu tip kurumların ve özellikle konservatuarların kurulmasından sonra bu alanda eğitim amaçlı kitapların yazılmaya başlandığı görülmektedir ve bu amaç doğrultusunda en çok çaba harcayan isimlerden biri de kuşkusuz Ahmed Adnan Saygun'dur.

Saygun, Cumhuriyet Türkiye'sinin ilk müzik öğretmenleri arasında yer almıştır. 1925 yılında İzmir İlkokulları'nda müzik öğretmenliği yapmış ve Ankara'da Musiki Muallim Mektebi'nde girmiş olduğu sınavı kazanarak 1926 yılında İzmir Lisesi'ne atanmıştır. Paris'te öğrenimini tamamlayıp yurda döndükten sonra Musiki Muallim Mektebi'nde kontrpuan öğretmeni olarak göreve başlamıştır. Sonraki yıllarda İstanbul

Belediye Konservatuari'nda da öğretmenlik yapan Saygun, altı yıl Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Üyeliğinde bulunmuştur. Sanatçının eğitimlik kariyeri içinde Halkevleri Müfettişliği görevi de önemli bir yer tutmaktadır.¹²

2.2 Ahmed Adnan Saygun'a Göre Ülkemizde Müzik Eğitiminin Gelişimine İlişkin Önerileri

Türkiye'de çoksesli müzik adına yapılan önemli girişimlerin birçoğuna imza atmış olan Saygun, eğitim alanında da konservatuarlar için yazdığı “Musiki Temel Bilgisi”, “Töresel Musiki”, “Toplu Solfej” ve bunlar gibi çok sayıda önemli yapıtlar vermiştir.

Kitle eğitimiyle ilgili yazdığı “Halkevlerinde Musiki” adlı yapıtının girişinde yazdığı sözlerle Saygun, müzik eğitiminin önemini ve bu yolda neler yapmak gerektiğini şöyle vurgulamıştır:

“halkın musiki terbiyesi, halledilmesi lazım bir muamma halinde duruyor. Bu bahiste söz söyleyebilmek için, bizden önce aynı mesele üstünde durmuş memleketlerin gittikleri yolları gözden geçirmek gerekir. Ben bunu yaptım ve yıllarca süren tecrübelerimin bana vermiş oldukları yeni fikirleri bunlara mezcettim. Memleket çapında bir sanat ve musiki terbiyesini istihdaf eden kitabımda gözden bir an uzak tutmadığım bir nokta vardır ki, o da Musiki terbiyesi yollarını çizerken, Türk'ün hususiyetlerinin kaybolmamasına azami dikkattir. Bu çok mühimdir. Bu hususa riayet etmeden atılan adımlar isabetsiz ve emekler hebadır”¹³

¹² KUTLUK Fırat., Ahmed Adnan Saygun Semineri'nde sunulan bildiri, sayfa 46

¹³ KUTLUK Fırat., Ahmed Adnan Saygun Semineri'nde sunulan bildiri, sayfa 46

Bu yapıtında Saygun önerilerini 10 başlık altında toplamıştır:

- 1) Koro
- 2) Halk sazları
- 3) Bakır ve ağaç üflemeliler
- 4) Saz şairlerinden ve oyunlarından istifade
- 5) Halk bayramları
- 6) Musikili temsiller
- 7) Orkestra ve diğer çalışmalar
- 8) Gramofon – Radyo – Sinema
- 9) Repertuar – Neşriyat
- 10) Kompozitörlere ve sanatçılara düşen görevler

Sanatçı bu yapıtında, kitle eğitiminde halk türkülerinin ve sazlarının kullanılmasını, halkın alışkanlıklarının göz önünde bulundurulmasını ve halk korolarının kurulması gereğini savunmuştur.

Saygun, kitle eğitiminde kompozitörlere ve sanatçılara düşen görevler başlığı altında topladığı önerilerinde şu sözlere yer vermiştir:

“Memleketin musiki terbiyesi için hangi yoldan gidilirse gidilsin, her an kendilerinden istifademiz tabii ve mecburi olan iki zümre vardır ki, bunlar kompozitörler ve sanatçılardır. Bir koro repertuarı meydana getirmek için kompozitörlere başvuracağız. Halka koro terbiyesi vermek için yetişmiş korolara müracaat edeceğiz. Musikili temsil için kompozitörlere eserler havale ve sipariş etmek lazımdır. Musikili temsil örnekleri ve terbiyesi verebilmek için sanatkarlardan yardım istemek mecburiyeti vardır. Bu misaller çalışmanın her sahasına teşmil olunabilir. Şu halde kendileriyle sık sık temas mecburiyeti olan bu iki zümreden azami istifade, aynı

zamanda onların çalışmalarını teshil ve kendilerini yetiştirmelerine yardım etmek gerekir”¹⁴

Saygun için eğitim her zaman çok önemli bir unsur olmuştur. Sanatçı, yalnızca konservatuarlarda verilen müzik eğitimini değil, toplumun da müzik alanında eğitilmesi gerektiğini söylemektedir. O’na göre bu konuda en büyük görev kompozitörlere ve sanatçılara düşmektedir. Kuşkusuz ki Saygun da hem kompozitör hem de bir sanatçı olarak bu konuda üstüne düşeni yapmaya çalışmış ve yapmıştır.

Yine burada da görülmektedir ki, birkaç kişi bu işi başarabilmek için yeterli değildir. Nitekim Saygun, bir konuşmasında, Türkiye’de müzik eğitimi konusunda yaşadığı hayal kırıklığını şöyle ifade etmektedir:

“...eğitimde bir o yana bir bu yana yalpaladık ve yüzyılımızın ikinci yarısında bir boşluğun içine düşüverdik. Bizden giderek uzaklaşan maziye takılıp kalanlar, bunu milliyetçilik sanıp yol kesenler... Onlar ‘gelenek’ derler, ‘milliyet’ derler ve kendi düşüncelerine aykırı düşünenlere en ağır suçlamaları reva görürler, bugün başlarına bir kavuk geçirip, sırtlarında şalvarla dolaşmıyorlar ama o kavuk da, şalvar da iç dünyalarından bize yansımakta...”¹⁵

Saygun bu sözleriyle gelenek ve milliyetçilik kavramlarının bağnaz bir tutumla ele alınmasını, bilgisizce yapılan bunun gibi birçok kavram karışıklıklarını ve toplumun üretkenliğine, eğitimine set çeken bütün gerici ve tutucu öğeleri eleştirmektedir. O, gerçek bir milli eğitimin, bu eksiklikleri kapatacak ve çağdaşlık içinde evrimi sağlayacak olan yolları açan bir eğitim olması gerektiğini savunmuş ve bu konuda üstlerine düşen görevleri yerine getirmeyenleri şu sözlerle eleştirmiştir:

¹⁴ KUTLUK Fırat., Ahmed Adnan Saygun Semineri’nde sunulan bildiri, sayfa 47

¹⁵ TANÇ Cengiz., A. Adnan Saygun’a Armağan, sayfa 51

“Milli Eğitim Bakanlığı bugün dahi musikin ne biçim bir eğitim-kültür aracı olduğu üzerinde ciddiyetle durmuş değildir. Matematik, fizik okutulur, çünkü bunlar müsbet bilimlerdir. Hem kafayı çalıştırır, hem müsbet bilimler alanındaki bin bir meslek dalına gençleri hazırlarlar. Türkçe ve onun devamı olan dersler, amaçları açıkça ortada olan konulardır. Musikiye gelince; kim bilir belki orada da ruhun gıdası türünden parlak sözler söylenir, ama elli yılı aşan bir zamandan beri süregelen uygulamaya bakılacak olursa, konunun üzerine ciddiyetle eğilinmemiş olduğu hemen görülür. Örnek olarak ilkokulları ele alalım. Bu okullarda musiki dersi vardır. Ancak, yüzde yüze yakın bir çoğunluğu bu konuda kendilerinin suçu olmaksızın gerektiği gibi yetiştirilmiş olmadıkları için derslerde ya iyi kötü bazı oyunlu, oyunsuz şarkılar öğretilir, yahud ders saati başka konularla doldurulur. Çocuk orta öğrenim çağına geldiğinde hiçbir musiki eğitimi görmüş, kültürü almış değildir. Şu halde bu ders ilkokullarda göstermelik bir nitelik taşıyor demektir. Çocuklarımızın hep birden söyledikleri şarkıları dinlemek ve buradaki kakafoniyi duymak, söylediklerimizin en acı kanıtıdır.

Üniversitelerimize gelince, öğretimin son aşamasını oluşturan bu kurumlara giden ilk ve orta öğretim dönemlerinde böyle yetiştirildikten sonra elbette ki aynı yanlış yolu sürdürmekten başka bir şey yapamazlardı. Bu yüksek kurumları yöneten ve toplumun oluşumundaki tarihi seyri çok iyi değerlendirmesi gereken kadrolar dahi, konuya tamamıyla ilgisiz kalmışlardır”¹⁶

¹⁶ KUTLUK Fırat., Ahmed Adnan Saygun Semineri’nde sunulan bildiri, sayfa 47

Saygun, kurumsal ve toplumsal mzık eğitiminin gereği gibi yapılmadığını, bu konuda herkesin üstüne düşen görevi yerine getirmesi gerektiğini söylemektedir. Ona göre mzık yeni kuşakların yetiştirilmesinde bir eğlence aracı değil, önemli bir eğitim unsuru olarak değerlendirilmelidir.

III. BÖLÜM

3.1 Ahmed Adnan Saygun'un Yapıtları

3.1.1. Divertimento, Op. 1

“Divertimento”, Saygun’un ilk opus numarası verdiği eserdir. Bu eser, darbuka ve saksofonu da içeren büyük orkestra için bestelenmiştir. 11 Aralık 1930 tarihinde tamamlanmış ve ilk kez 1931 yılında, Paris’te Sömürgeler Sergisi’nde seslendirilmiştir.

“Divertimento” 8 ölçülük, tenor saksofon tarafından sunulan bir tema üzerine kurulmuş, tek bölümlük bir eserdir. Görünüşü sonat formu olmakla birlikte, bütün yazı aynı zamanda bir dizi varyasyonlardan meydana gelmektedir. Konservatuardaki öğretmenlerinden Eugene Borrel, ‘Bu eserde senin memleketinin havası var, bunu hep muhafaza etmelisin’ demiştir¹⁷

3.1.2. Sille Türküsü No. 1, Op. 7

“Çoban Armağanı” başlıklı beş halk türküsünün ilk parçasıdır. 1933 Mayıs’ında, Ankara’da Zile Türküsü adıyla bestelenmiştir. Daha sonra “Sille Türküsü” adını alarak CHP yayımları tarafından basılan parçanın sözleri şöyledir:

Hey, of anam, gelin aman

¹⁷ REFİĞ Gülper., Atatürk ve Adnan Saygun Özsoy Operası, sayfa 23

Şu Sille'nin ufak ufak taşları aman
 Bir omuzdan, haydi bir omuza saçları
 Arslan yarım, cilveli yarım, şirin yarım hey
 Şu Sille'den gece de geçtim,
 Acı tatlı suları da içtim, ölmedim
 Arslan yarım, cilveli yarım, şirin yarım hey.¹⁸

Op. 7 Çoban Armağanı başlıklı beş halk türküsünü oluşturan parçaların adları şunlardır:

1. Sille
2. Akkoyun meler gelir
3. Bebek “Elmalı’dan çıktım yayan”
4. Karadeniz “Sözsüz Horon”
5. Kevenk Yolu

3.1.3. Özsoy Operası, Op. 9

“Özsoy” Operası, Cumhuriyet tarihinin seslendirilmiş ilk lirik sahne eseri olması bakımından çok büyük bir öneme sahiptir. Atatürk tarafından gerçekleştirilen müzik devriminin ilk örnek eseridir. 1934 yılında, İran Şahı Rıza Pehlevi'nin Türkiye ziyareti nedeniyle, Atatürk tarafından Ahmed Adnan Saygun'a sipariş edilmesi üzerine iki ay gibi çok kısa bir süre içerisinde bestelenmiştir. Atatürk operanın konusunu bizzat kendisi belirlemiş ve librettosu Münir Hayri Egeli tarafından yazılmıştır. Bu opera Atatürk için doğu ile dostluk bağlarını pekiştirmek ve Cumhuriyet Türkiye'sinin temel değerlerini tanıtacak olması bakımından çok büyük önem taşımaktadır. Bu bakımdan “Özsoy”, dünya müzik tarihinde büyük bir devlet adamı ve büyük bir sanatçının birlikte yarattığı belki de tek opera olma özelliğine sahiptir.

Operasının konusunun kaynağı İran Şahı Firdevsi'nin Şehname'sindeki “Feridun Efsanesi”dir. Bu efsaneye göre aslında hakan Feridun'un, Selm, Tur ve İraç adlı üç oğlu

¹⁸ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 1985

vardır. Fakat Atatürk'ün vermiş olduğu konuda sadece Tur ve İraç'tan bahsedilmektedir. Efsane şöyle ele alınmıştır:¹⁹

“yıllarca bir çocuğu dünyaya gelmemiş olan Feridun'un eşi Hatun artık doğurmak üzeredir. Bütün beyler dağların tepesindeki tapınakta toplanmışlardır. Feridun da oraya gelir, beyleri selamlar ve hep birlikte Hatun'un çocuğunu dünyaya getirmesi için dua ederler. Bir süre sonra Feridun'un ikiz oğul sahibi olduğu haberi ulaşır, Hatun da bebekleriyle birlikte tapınağa getirilir. Herkes neşe içinde bu mutlu olayı kutlarken etraf birden kararır ve o anda kötülük tanrısı Ahriman belirir. Sahnede onunla Hatun'dan ve bebeklerden başka kimse kalmamıştır. Ahriman, şölene kendisinin davet edilmemiş olmasından dolayı hiddet içindedir. Çocukları öldürmeye gücü yetmez; ama onları kendi çocukları ve torunlarıyla birlikte sonsuza dek sürecektir hayatlarında birbirlerinden ayrı kalmaya ve birbirlerini tanımamaya mahkum eder.

Eserin bundan sonraki kısımları birbirlerini kaybetmiş, ama hiç ölmeyen bu kardeşlerin bin bir hayat savaşı ile geçer. Bu arada Anadolu savaşı ve onu takip eden barış dönemine kadar gelinir. (Görülüyor ki, bu bölüm günün koşullarına göre hazırlanmıştır.)

Son bölümde gene efsane havasına dönülür. Gene dağların arasındaki tapınak, Feridun, Hatun ve

¹⁹ SAYGUN Ahmed Adnan, Atatürk ve Musiki, sayfa 39

öteki beyler... Konuşmalardan sonra Hakan Feridun sorar: ‘Peki ama ben Tur ile İraç’ı görmüyorum. Neredirler?’ Bu soru üzerine hikayeyi en başta sunmuş olan Ozan, sahnenin tam karşı tarafındaki Cumhurbaşkanlığı locasında yan yana oturan Mustafa Kemal ile İran Şahı’nı göstererek: ‘İşte Tur, İşte İraç! Her Türk bir Tur, her İranlı bir İraç’tır’der”²⁰

“Özsoy”, üç perdelik, dramatik türde bir operadır. Bu eserde Saygun’un daha sonra bestelediği eserlerde rastlanabilecek yoğun ve karmaşık modal yapıya rastlamak mümkün değildir. Daha çok Wagner müziğinde kendini gösteren derin ve etkili müzikal ifadeyle birleşen tonal yapı göze çarpmaktadır.

Ayrıca “Özsoy”, destan opera tarzıyla yüzyıl önce Alman besteci Richard Wagner’in yarattığı ‘Gesamtkunstwerk’ (tüm sanatların bileşimi) türünün Türkiye’de sahnelenen ilk örneğidir.²¹

“...1982 yılında, Atatürk’ün 100. Doğum Yılı münasebetiyle, tam 48 yıl sonra tekrar sahnelenmesi söz konusu olduğunda, Saygun bu 3 perdelik operayı, 1 perdelik bir özet haline dönüştürmüştür. Ayrıca yine Atatürk tarafından, Özsoy’un başarısı üzerine sipariş edilen ‘Taşbebek’ operasının, ‘Sihir Raksı’ müziğini Özsoy’a ilave etmiştir....”²²

²⁰ SAYGUN Ahmed Adnan., Atatürk ve Musiki, sayfa 39

²¹ REFİĞ Gülper., Atatürk ve Adnan Saygun Özsoy Operası, sayfa 70

²² REFİĞ Gülper., Atatürk ve Adnan Saygun Özsoy Operası, sayfa 70

3.1.4. İnci'nin Kitabı Op.10

1. İnci 2. Afacan kedi 3. Masal 4. Kocaman bebek 5. Oyun 6. Ninni 7. Rüya

Adnan Saygun “İnci'nin Kitabı” adlı piyano eserini 1934 yılında Ankara’da yazmıştır. Piyano öğrenimiyle müziğe başlayan Saygun, orkestra, koro, oda müziği eserleri dışında en çok piyano için eserler yazmıştır. “İnci'nin Kitabı” adlı eseri de piyano için yazılmış çoğu bir dakika bile sürmeyen yedi küçük parçadan oluşan bir süit biçimindedir. Saygun bu eseri Paris’te ders aldığı Madam Eugene Borrel’e ithaf etmiştir. Eser önce “Ses ve Tel Birliği” yayınları tarafından ve ardından Southern Music yayınevinde basılmıştır. Besteci daha sonra eseri orkestraya uyarlamıştır. “İnci'nin Kitabı” orkestraya uyarlanmış şekliyle ilk kez 12 Nisan 1948 tarihinde George Weldon idaresindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası tarafından seslendirilmiştir. Eser daha sonra gitarist Sigfried Behrend tarafından iki gitara da uyarlanmış ve 1989 yılında 7.İstanbul Gitar Festivali’nde çalınmıştır. Eser, 9 dakika sürmektedir.

3.1.5. Taşbebek Operası, Op. 13

Saygun’un 1934 yılında, M. H. Egeli’nin yazmış olduğu librettoyu bestelemesiyle meydana gelen tek perdelik lirik operadır. İlk olarak 27. Kasım 1934 tarihinde, Halkevinde, Atatürk’ün Kurtuluş Savaşı nedeniyle Ankara’ya gelişinin 15. yıldönümünde sergilenmiştir. “Taşbebek” operasının sözleri de yine Atatürk’ün direktifleri doğrultusunda hazırlanmıştır. Kısaca eserin konusu şöyledir:

“bebek yapıp satmakla tanınan bir usta, bebeklerden birini, güzel bir kız şeklinde meydana getirir ve bu bebeğe, can vermeyi de başarır.Bebek yaşama kavuşunca, ustasına aşık olur ve ona: ‘Hemen buradan kaçalım’ der. Usta, hazırlık için dışarı çıkar. Bu kez içeri çırak girer; ama kız bu çırağa da, kurularak işleyen müzikli bir bebek davranışı ile aşık olur ve çırakla kaçır. Usta gelip de kızını bulamayınca, neye uğradığını anlayamaz ve yanında çalışan kalfa kadına yakınıır. Kadın da ona: ‘Sen yanlış yolu seçtin, senin işin insan yaratmak değil, Tanrının yarattığı insanı, ruhen

zenginleştirmektedir' der. Tam o sırada, kucağında Taş Bebek ile çırak içeri girer; bebek eski haline gelmektedir, çünkü ruhtan ve gönülden yoksundur"²³

3.1.6. Orkestra Süiti, Op. 14

1. Meşeli 2. İmprovisation 3. Horon

Op. 14 Orkestra Süiti, bestecinin halk müziğiyle yoğun olarak ilgilendiği 1939 yılında yazılmıştır. Eser, ilk önce iki bölüm olarak (Meşeli ve İmprovisation) bestelenmiş, üçüncü bölüm (Horon) 1950 yılında esere eklenmiştir. Op. 14 Orkestra Süiti üç bölümden oluşan şekliyle ilk kez 14 Nisan 1951 tarihinde, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası tarafından George Weldon idaresinde seslendirilmiştir. Eserin birinci bölümü olan Meşeli, Batı Anadolu zeybekleri tarzındaki "Meşeli, dağlar meşeli"den; ikinci bölüm "İmprovisation", önce bir ara müziği (interlude), sonra da bir doğaçlama (improvisation) olarak yer alan "Halay"dan; son bölüm olan Horon ise Kuzeydoğu Karadeniz kıyılarının canlı dansı "Horon"dan oluşmaktadır.

3.1.7. Piyano için Sonatin, Op. 15

1. Allegro 2. Adagio, con moto 3. Horon (prestissimo)

"Saygun'un 1936'da göreve başladığı İstanbul Şehir Konservatuarı'ndaki çalışmaları sırasında Piyano için Sonatin'i 1938'de yazmış ve o günlerde konservatuarda öğretmen olan piyanist Ömer Refik Yalpkaya'ya (1907 İstanbul – 1973 Zürih) ithaf etmiştir. Yalpkaya'nın yine 1938'de Galatasaray Lisesi'nde ilk kez seslendirdiği

²³ SAYDAM Akif., Dünyaca Ünlü Müzisyenler De Çocuktu, sayfa 209

Sonatin 1957’de Southern Music Publishing tarafından New York’ta yayımlanmıştır.

1. Bölüm çabuk (Allegro) tempodadır; girişte duyulan birinci temayla, değiştirilerek ters çevrilmiş ikinci temanın canlı karşıtlıklarla gelişimi sergilenir...2. Bölüm ağır (Adagio) tempoda, sol elin kısa bir motif üzerinde duyurduğu tek düzenli temanın gelişmesiyle gerçekleşir...3. Bölüm ise çok hızlı (Prestissimo) tempoda, çeşitli ritmik gelişimlerle evrensel bir anlatım haline getirilen Karadeniz dansı horon’dur (Süre 9’)²⁴

3.1.8. Havuz Başı No. 9, Op. 18

“Havuz Başı”, bestecinin dört sesli koro için yazdığı Op. 18 “Dağlardan, Ovalardan” adlı eserin dokuzuncu parçasıdır. 1940 yılında bestelenmiş olan eserin sözleri şöyledir:

Havuz başının gülleri,
Şak şak öter bülbülleri
O yarin tatlı dilleri
Allah yar gele, yar gele
İnşallah bize yar gele.²⁵

²⁴ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 1990

²⁵ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 1986

3.1.9. Solistler, Koro ve Orkestra için “Eski Üslupta Kantat”, Op. 19

1941 yılında yazılmış ve bu tarzda yazılan ilk Türk eseri olmuştur. Kantat ilk kez, aynı yıl Ankara’da Halkevlerinin kuruluş yıl dönümü nedeniyle bestecinin yönetiminde seslendirilmiştir. Eserin sözleri Behçet Kemal Çağlar’ın İstiklal Savaşı ile ilgili karanlıktan ışığa adlı şiirinden alınmıştır ve sekiz bölümden oluşmaktadır

1. Koro

Karanlık sınıyor boz toplara
Güneş yok, ateş yok, eş yok
Tufan, kasırga cehennem
Artık bayrak bile kanayan yara.

2. Tenor

Ne gökten bir haber, ne yerde bir iz
Artık her şey bitti, herkes ümitsiz
Güneş çoktan söndü, yıldız da, ay da.

3. Soprano

Kapasam da gözümü görecek düş kalmadı.
Ağlamak istiyorum, gözümde yaş kalmadı,
Gönlümü doyurmaya ağusuz aş kalmadı,
Bağrıma basmak için yolumda taş kalmadı.

4. Koro

Tanrım, ey tanrım yerin üstü altında da beter
Açılsın kapıların yeter.
Yalvarıyoruz sana
Sonsuz göklerinden bir ışık gönder.

5. Bas

Ey dipsiz kuyuda gün sayarken
 Yumma gözlerini, vakittir uyan
 Dalgalan ey deniz, yırtıl ey perde
 Ey maden örsten kalk, parla ellere.
 Yetişir boşlukta aranan ey el!
 Kör! Aç gözlerini, dilsiz dile gel,
 Ey dipsiz kuyuda gün sayıklayan
 Yumma gözlerini, vakittir uyan!

6. Koro

İniyor damla damla ruhlara nur,
 Biten her şey başlıyor şimdi,
 Demirci demiri dövmeğe geldi.

7. Koro

Zafer, zafer!
 Ey susuz çeşmelerin sel olan suyu,
 Gel ki zenzem eski kör kuyu
 Başımızda güneş, kalbimizde eş,
 Her fikir bir ışık, her his bir ateş
 Gözler açıldı, çözüldü diller
 Dudaklar kuru, çorak gönüller
 Zafer, zafer
 Gel ey susuz çeşmelerin sel olan suyu
 Gel ki zenzem olsun eski kör kuyu.

8. Koro

Gün doğuyor, ışık bir deniz gibi
 Gümüş taşlar uzansın nur pınarına,
 Gün doğuyor üstümüzden, gönlümüzden
 Selam güneşe, aşka,

Aydın ufuklara, hayata selam!²⁶

3.1.10. Solistler, Koro ve Orkestra için “Yunus Emre Oratoryosu”, Op. 26

I. Bölüm:

1. Grave (Koro ve orkestra), 2. Recitativo (Solo tenor, timpani ve yaylı çalgılar),
3. Aria (Solo alto, iki obua ve org), 4. Aria (Solo bas, koro ve orkestra)

II. Bölüm:

5. Koral (Koro ve orkestra), 6. Aria (Solo bas ve orkestra), 7. Agitato (Solistler, koro ve orkestra), 8. Arioso (Solo soprano, koro ve orkestra), 9. Recitativo (Solo tenor ve orkestra), 10. Koral (Koro ve orkestra)

Ara Bölüm:

11. Recitativo (Solo bas ve yaylı çalgılar)

III. Bölüm:

12. Vivo (Solistler, koro ve orkestra), 13. Koral (Koro ve orkestra)

Besteci “Yunus Emre Oratoryosu”na 1942 yılında başlamış, 1943 yılının Ocak ayında tamamlamıştır. Oratoryo ilk kez 25 Mayıs 1946 tarihinde, Ankara Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi’nin Büyük Salonunda, bestecinin idaresinde Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası tarafından seslendirilmiştir. Eserin önsözüne besteci şöyle yazmıştır:

“Türk ulusunun ilk büyük şair Yunus Emre’nin ruhunu seslendiren bu Oratoryo, güzel sanatların eşsiz koruyucusu, Türkiye Cumhurbaşkanı İnönü’nün yüce varlığına armağanıdır”²⁷

²⁶ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 2006-2007

²⁷ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 2008

Bu konserin programı olarak, içinde önemli bilgiler bulunan 32 sayfalık bir kitapçık basılmıştır. Halil Bedi Yönetken'in bu kitapçıkta yer alan "Yunus Emre Oratoryosu"nu bölümler halinde inceleyen yazısı şöyledir:

"1. Koro: Re bekar-La bemol gibi eksik beşli aralığıyla, tek ses halinde başlayan bir ölçülük orkestral başlangıçtan sonra ikinci ölçüde, koroda baslar 'Teferrüç eyleyü vardım' mısramını söyler, bir ölçü sonra basları tenorlar izler; tenor partisi aynı mısrai bir beşli yukardan tekrar eder. Sonra altolar, daha sonra soprano katılırlar. 'Sinleri gördüm' sözlerini tek ses halinde bütün koro söyler. 'Düm' hecesindeki Mi bemol notası, iki önceki La notasıyla artık dörtlü aralığını oluşturur. Gerek bu aralık ve gerek bu hece üzerinde orkestrada duyulan akor ruhta, sözün anlamını güçlendirecek derin bir etki yapar. 'Karışmış kara toprak' gene baslar tarafından tek ses halinde, kara toprak anlatımına uygun bir anlamda söylenir. Aynı sözleri tenorlar tekrar eder, sonra diğer mısraları sırayla altolar, soprano söyler; arada altolar ve baslar ikiye bölünerek koro altı sesli olur. Koro içinden bir tenor, solo halinde 'Yaylalar yaylamaz olmuş' mısramını söyler, koro dört sesli halinde aynı mısrai tekrarlar. Aynı tenor ses gene solo halinde 'Kışlalar kışlamaz olmuş' mısramını söyler, bütün koro bunu tekrarlar, divanın bütün mistik anlamı, mistik bir havada bağlılıkla dile getirilir. Baslar 'Soğulmuş şol ela gözler' sözlerini peslerden ağır bir anlatımla söyler. 'Kara toprağın altında' sözlerinde müziğe tenorlar da katılır. 'Gül deren elleri gördüm' sözlerinde koro gerin ve

güçlü bir anlatım kazanır, arada tenorların ikiye bölünmesiyle koro beş sesli olur. Acı bir anlatım sürdüren orkestra tuttisi birinci parçayı sona erdirir.

2. Recitativo-Tenor solosu: Dört ölçülük ritmik ve karakteristik bir ezgi tek ses halinde orkestrada duyulur, onu tenor solosu izler. Tenor ‘Yalancı dünyaya konup göçenler’ mısraını, gene eksik beşli aralığı ile başlayan bir ezgiyle söyler. Bu eksik beşli aralığı, gerek sanat ve gerek halk müziğimiz makamlarında bulunan özel bir aralıktır (bestecimiz diğer bazı eserinde olduğu gibi bu büyük eserinde de onu sık sık kullanmıştır); makamın esas karar notuyla beşinci derecesi arasında kullanılan bu aralık, yerine göre anlamlı etkiler yapmaktadır. Bu ezgiye iki keman, viyolonsel, kontrbas ve timpani tremololarla eşlik eder. Bu çeşit resitatif ve ona bu şekilde tremololarla eşlik etme tarzını besteci Anadolu halk müziği geleneğinden almıştır. 1937’de Halk Partisi’nin yardımıyla doğu illerimizde yaptığı bir derleme gezisinde Kars dolaylarında bu şekle rastlamış, onu saptamıştır. Bu halk tarzı, bestecinin aynı yıl bastırdığı ‘Rize, Artvin ve Kars Havalisi Türkü, Saz ve Oyunları Hakkında Bazı Bilgiler’ adlı değerli eserinde gösterilmiş ve notalı örnekler verilmiştir. Oratoryonun bu ikinci parçasındaki resitatif ve ona eşlik şekli işte böyle özel, yerli bir karakter taşımaktadır. Tenor solosu orkestrada yine baştaki ilginç ezginin tekrarıyla sona erer.

3. Arya-Alto solosu: Altı ölçülük bir çalgı başlantısından sonra, yedinci ölçünün sonunda alto ‘Ağlamaktır benim işüm’ mısraı ile başlayan ve yine yerli bir ezgi karakteri gösteren solosunu söyler. Ona iki obua ve org veya iki armonium, o da olmadığı takdirde piyano eşlik eder. Bu biçimde, sınırlı çalgılarla eşlik tarzı eskilerde de vardır.

4. Arya-Bas solosu: Bu solo, Bestenigar makamında yazılmış, doğaçlama bir karakter gösteren, bir flüt ezgisiyle başlar. Bu sekiz ölçülük ezgi tümüyle yerli müzik stilinde yazılmıştır. Bu flüt solosunu izleyen bas solosu ‘Sen bunda garip mi geldin, niçin ağlarsın bülbül hey’ mısralarını, daha çok pes seslerden söyler. Sonra baştaki flüt ezgisi daha geniş bir halde, yalnız başına işitilir. Bas solosu tekrar ariasına başlar, ‘Hey ne yavuz inilersin’ mısraı ve devamı Eviç makamı çeşnisini içerir. Parça yine flüt solosu ile Bestenigar makamında bir ezgiyle sona erer. Bu kısımda Bestenigar, Hüseyini, Eviç gibi yerli makamlar, tamamen yerli gelenek ezgi üslubunda kullanılmıştır. Oratoryonun en başta orkestrada işitilen eksik beşli aralığı, bu flüt ezgisinin başında da Bestenigar makamının özelliklerinden olarak duyulmuş, hatta aynı aralık tenor solosunda da kullanılmıştır.

5. Koral: Bu parça halkımız arasında yayılmış bir Yunus ilahisinin, daha sadeleşmiş şekli fakat

otantik sözleri üzerine kurulmuş, koral üslubunu içeren nefis yerli bir koral örneğidir. Portede dört diyezli olan bu parça, Sol diyez tonunda başlar ve yine Sol diyez tonunda biter. Segah makamı çeşnisini veren bu kısımda besteci tümüyle bu makama uygun bir armoni kullanmıştır. ‘Benim adım dertli dolap, suyum akar yalap yalap’ mısralarıyla başlayan bu koralin başında soprano ve alto partileri, ikiye bölünmüş bas partisi tarafında duble edilir. Dört ölçü sonra tenor partisi yoruma katılır, bölümün sonundan iki ölçü önce ‘Derdim vardır inilerim’ mısrasında ‘vardır’ kelimesinin ‘var’ hecesindeki Do-Re-Mi-Sol diyez disonans akoru bu derdi acı acı dile getirişe yardımcı olur.

6. Arya-Bas solosu: Bu alya oratoryonun karakteristik ezgilerinden biridir; içinde ‘Gözüm açup gördüğüm zından içi’ mısrasında olduğu gibi tek nota üzerinde söylenen yerler vardır. ‘Ben bana zulm eyledim, ettim günah, neyledüm, nettüm sana ey padişah’ sözleri biraz resitatifi andıran üslupta, şiirin anlamına bağlı bir müzikle söylenmiştir.

7. Solistler ve Koro: Bu kısım 14 ölçülük bir orkestral girişle başlar; on beşinci ölçüde alto solosu ‘Yaktın beni yandırdın, noldun hey gönül noldun’ sözleriyle başlar. Bu vokal bir füğ teması gibidir, ona üç ölçü sonra tenor solosu cevap verir; daha sonra bas solosu temayı, soprano solosu da cevabı tekrar ederler. Sololar dört sesli tam bir ansamble (beraberlik) halini aldıktan bir süre

sonra, koronun başları kısa ve coşkulu bir eda içinde ‘Noldun hey gönül, noldun?’ sözleriyle yoruma katılırlar; onları altolar, sonra tenorlar ve sopranolar izler. ‘Noldun hey gönül, noldun?’ sözleri dört sesli koroda ritmik, çabuk ve canlı, heyecanlı bir anlatımla tekrarlanır, sololar ve koro bir puandorg üzerinde susarlar. Sonra solo partiler, önce tenor, sırasıyla soprano, alto ve bas polifonik bir üslupta ‘Uçtun hey gönül’ mısraını tekrarlar; bu sözler yeni, başka şekiller içinde geliştikten sonra plake akorlar üzerinde, tümüyle eşliksiz olarak, dört sesli bir solistler topluluğu ‘Hey gönül uçtun, yedi deryayı geçtin’ sözlerini tekrar eder, ‘Ol dost eline geçtün’ mısraı, önce tenor, sonra alto, soprano ve baslarda aynı ezgiyle polifonik bir tarzda tekrarlanır. Bir orkestra ara müziğinden sonra gene armonik bir şekilde ‘Noldun hey gönül, noldun?’ sözleri söylenir. Gene orkestral bir ara müziğinden sonra ‘Yaktın beni yandırdın’ kısmı tekrar bir füg üslubuyla başlar, sololar altında koronun ‘Noldun hey gönül, noldun?’ları sık sık tekrarlanır; kısım sololar, koro ve orkestra eşliğinde büyük sonoriteler içinde sürer ve biter. Kısım derhal sekiz sayılı bölüme atak yapar.

8. Arioso-Soprano solosu: Orkestrada, halkımız arasında yayılmış bulunan eski bir ilahi ezgisi duyulur. Sekiz ölçü sonra soprano solosu aynı ezgi üzerine ‘Gel gönül seninle dostla gidelim dost’ mısralarını söylemeye başlar. Soloya sekiz ölçü sonra aynı ezginin armonize şekliyle koro cevap verir. Soprano solosu devam eder, ona gene koro

cevap verir. Sonda soprano solosu ‘Hakka doğru yol oldu, dostu gidelim dost’ mısraını söyler. ‘Dosta gidelim’ sözleri altında koro icraya katılır, orkestrada ana ezgi devam ederek kısım sona erer.

9. Recitativo-Tenor solosu: Bu solodan önce dört ölçülük bir orkestral giriş işitilir ki, bu kısımda duyulan ezgi besteci tarafından Kars dolaylarında notaya alınmış bir ‘Garip’ uzun havasının son saz ezgisidir. Bu ezginin notası da bestecinin adı yukarda geçen eserinde basılmıştır. Bu otantik halk ezgisinden sonra beşinci ölçüde ‘Bad-ı sabaya sorsunlar’ mısraı ile başlayan tenor solosundaki resitatif de ‘Garip’ havasının biraz değiştirilmiş şeklidir. Orta kısımda orkestrada Ardıhan dolaylarından alınmış olan bir ‘Çukur Ova’ ezgisi işitilir, onun üzerinde tenor kendi resitatifini söyler, sonunda gene aynı ‘Garip’ ezgisine dönülür. Kısım başında orkestrada duyulan saz ezgisinin tek ses olarak orkestrada tekrarıyla kısım sona erer.

10. Koral: Bu kısımda önce soprano, sonra sırasıyla altolar ve tenorlar ‘Yarabbi dilerim, aşkın ver şevkin ver’ sözlerini ayrı ayrı girişlerle söylerler. Koro da aynı partiler, aynı şekilde polifonik bir üslupta fakat yalnızca vokallerle girişler yaparken, baslar ritimleri sözleri ‘konuşma korosu’ halinde bir ton üzerinde söylemeye başlarlar; üstte altolar ikiye bölünerek koro dört sesli bir hal alır, kısım sonuna doğru koro ‘Kalbimi pak eyle, masiva kubbünü sil, hubbünü ata kıl, aşkın ver şevkin ver’ sözlerini söylerken,

bu sözlere başladıktan iki ölçü sonra baslar gene konuşma korusu halinde aynı sözleri bir eko gibi tekrar ederler; kısım koro ve orkestrada pesten tize doğru Sol-Do-Fa diyez akoru ile sona erer.

11. Recitativo-Bas solosu: Bir orkestral başlangıçtan sonra bas solosu ‘Gönlüm düştü bir sevdaya, gel gör beni aşk neyledi? Başımı verdim gavgaya, gel gör beni aşk neyledi’ sözlerini eşliksiz olarak, yalnız başına dile getirir. Orkestral bir ara parçadan sonra bas solo, bir ara gene eşliksiz, sonra eşlikle şarkısını sürdürür. Kısım dokuz ölçülük bir orkestra parçası ile sona erer.

12. Solistler ve Koro: Oratoryonun en geniş kısmı (17 dakika kadar sürer) bu kısımdır. Uzun bir orkestral girişten sonra koro armonik üslupta ‘Aşk gelicek cümle eksikler biter’ mısraını fortissimolar içinde söyler. Gene bir orkestra ara müziğinden sonra tenor solosu ‘Aşkın şarabın içmeli’ sözlerini söyler; aynı metni dört sesli koro ve orkestra refakatinde soprano solosu söyler. Ara müziğinden sonra alto ‘Derya-yı umman olmuşam, gevherlere kan olmuşam’ sözleriyle solosunu söylemeye başlar; dört sesli bir kadın korusu bu soloya eşlik eder. Alto solosu yalnız başına devam eder; sonra orkestrada gene çok tanınmış bir Yunus ilahi ezgisi 16 ölçü içinde işitildikten sonra koroda baslar ‘Aşkın aldı benden beni’ sözleriyle eski ezgiyi söylemeye başlar; ona tenorlar, sonra soprano ve altolar katılır; ‘Bana seni gerek seni’ mısraından sonra soprano solosu aynı metni

vokalizlerle, yerli üslup içinde söylemeye başlar; onu alto, tenor ve bas soloları birbiri ardınca polifonik üslupta vokalizlerle izler. Solistlerin beraberliğine sonra koro da katılır; 14 ölçülük bir orkestra ara müziğinden sonra koroda baslar ‘Efendim Hu, Mevlam Hu’ sözlerini dile getirir. Aynı sözleri sıra ile tenor, alto ve soprano alır; sonra bu sözler koro eşliğinde armonik tarzda hep birden tekrarlanır. Koroda yalnız baslar ‘Ben benliğimden geçtim’ kısmını söylemeye başlar. ‘Dost vaslına eriştim, gümanım yağma olsun’ sözlerini tenorlar beraber söyler. 14 ölçülük bir ara müziğinden sonra koroda soprano hızlı bir tempoda, heyecanlı bir anlatımla ‘Ben benliğimi geçtim’ mısramı gene bir füg teması gibi alırlar, ona biraz sonra altolar karşılık verir. Sonra tenorlar temayı, baslar da cevabını tekrarlayarak koro dört sesli olur ve bu kısım ‘Gümanım yağma olsun’ sözleriyle sona erer.

Kısa bir ara müziğinden sonra armonik üslupta ‘Varlık çün sefer kıldı’ kısmı koroda söylenir, sona doğru ‘Cihanım yağma olsun’ mısraı polifonik bir şekilde tekrarlanır, daha sonra ‘Aşkın aldı benden beni’nin tanınmış ezgisi orkestrada duyulur. Koroda baslar ezgiyi söylemeye başlar, sonra dört sesli erkek korusu ‘Ben yanarım dünü günü, bana seni gerek seni’ mısralarını söyler; onu soprano, alto, tenor ve bas izler. Sonunda ‘Aşkın aldı benden beni’ söylenir; onu, alto, tenor ve bas ve soprano soloları vokalizlerle yansıtırlar. Biraz sonra bu solistler topluluğuna koro dört sesle katılır. Aynı vokalizli pasajlar bu kez koroda bas,

alto, soprano ve tenor partilerinde duyulur. Vokalizli cümleler kısmı sololara geçer; koro bu kez onlara armonik üslupta eşlik eder. Orkestral bir ara müziğinden sonra koroda bas ‘Efendim Hu, Mevlam Hu’ sözlerini söyler; onlara tenorlar, sonra alto ve sopranolar katılır. Biraz sonra solistler grubu da yoruma katılır: Kısım ‘Mevlam Hu’ sözleri ve orkestranın tremoloları üzerinde ve fortissimolar içinde, dinleyiciler üzerinde derin ve büyük etkiler bırakarak sona erer.

13. Koral: Orkestranın son parçası son koraldır. Dört sesli koroda ‘Sensin kerim, sensin rahim’ mısraları ile başlayan bu kısım ölçü ve değişiklikler arasında, arada alto ve basların ikiye ayrılmış şekilleri içinde, nefis bir koral üslupta, yeni koral sonoritelerle devam eder, ‘Allah sana sundum elim’ mısraı ile sona erer. ‘Elim’ kelimesindeki ‘lim’ hecesinde orkestra ve koro, koronun Do-Mi-Sol akoru üzerinde uzun ses tutuşlarına orkestra aynı akorla eşlik eder ve eser bu akor üzerinde pianissimolar içinde sona erer. ‘Allah sana sundum elim’ mısraının armonisinin en tabii akoru olan Do-Mi-Sol akoru ile yansıtılması ne kadar mantıklı, doğal ve anlamlıdır. Bir saatten çok bir süre içinde, binlerce ölçü ve sonsuz derecede zengin ve yeni sonoriteler, birçok tonaliteler içinde dolaştıktan sonra Do-Mi-Sol akoruna dönüş, bana uzun bir hayat devresinden sonra asıla dönüşün çok anlamlı bir sembolü ve açıklaması gibi geldi.

Değerli bestecimiz Ahmed Adnan Saygun'un, içinde içli ve mistik duygularını bütün içtenliği ile ve nefis bir dille dile getirdiği bu büyük eseri, her şeyden önce, modern Türk müzik edebiyatına türünde ilk örneği kazandırmış oluyor. 600 küsur yıl önce yaşamış, dilini bugün de anladığımız ve sonsuza dek anlayacağımız büyük Türk şairinin nefis mısraları bestecimizin yüksek ilgisi ve emeğiyle büyük bir form içinde müziklenmiş bulunuyor. Bu eser bir gün herhalde başka dillere de çevrilecek ve başka ülkelerde de söylenecektir. Adnan Saygun bu hareketiyle Türk edebiyatına, Türk kültürüne büyük oranda hizmet etmiş, bu eseriyle bütün dünya oratoryo edebiyatına yeni ve özel bir örnek kazandırmış oluyor”²⁸

Bestecinin oratoryoda kullanmış olduğu tüm şiirler Yunus Emre'nindir ve Saygun Dost vasılna erişmeyi anlatan bu şiirleri konuyu canlandıracak şekilde sıraladığını belirtmiştir.

Birinci Bölüm

Bölüm beş parçadan meydana gelmektedir ve bu bölümde Yunus Emre, hayata bağlı, ölümü düşünen ve ölümden sonrası hakkında hiçbir şey bilemediği için ağlamaktadır. Fakat alinyazısını değiştiremeyecek ve ona boyun eğecektir.

1. Grave (Koro ve orkestra)

Teferrüç eyleyü vardım sabahın sinleri gördüm

Karıymış kara toprağa şu nazik tenleri gördüm

Yaylalar yaylamaz olmuş kışlalar kışlamaz olmuş

Bar tutmuş söylemez olmuş ağızda dilleri gördüm

²⁸ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 2008-2014

Soğulmuş şol ela gözler belürsüz olmuş ay yüzler
Kara toprağın altında gül deren elleri gördüm

2. Recitativo (Tenor solo, timpani ve yaylılar)

Yalancı dünyaya konup göçenler
Ne söylerler ne bir haber verirler
Üzerinde türlü otlar bitenler
Ne söylerler ne bir haber verirler

Kimisinin üzerinde biter otlar
Kiminin başında sıra selviler
Kimi masum kimi güzel yiğitler
Ne söylerler ne bir haber verirler.

3. Aria (Alto solo, iki obua ve yaylılar)

Ağlamaktır benüm işüm
Ağla gözüm şimden geru
Irmağ olan kanlı yaşum
Çağla gözüm şimden geru.

Bilme yarin neydüğünü
Ömür gülü solduğunu
Gece gündüz olduğunu
Bilme gözüm şimden geru.

Aldanma dünya alına
Ağudur sunma balına
Düşüp dünya hayalına
Dalma gözüm şimden geru.

4. Aria (Bas solo, koro ve orkestra)

Sen bunda garip mi geldin

Niçin ağlarsın bülbül hey
 Yorulup iz mi yanıldın
 Niçin ağlarsın bülbül hey.

Hey ne yavuz inilersin
 Benim derdin yenilersin
 Dostu görmek mi dilersin
 Niçin ağlarsın bülbül hey.

5. Koral (Koro ve orkestra)

Benim adım dertli dolap
 Suyum akar yalap yalap
 Böyle emreylemiş Çalap
 Anın için ben ağlarım
 Derdim vardır inilerim.

Beni bir dağda buldular
 Kolum kanadım kırdılar
 Dolaba layık gördüler
 Anın için ben ağlarım
 Derdim vardır inilerim.

Suyum alçaktan çekerim
 Dönüp yükseğe dökerim
 Ben Mevla'yı zikrederim
 Anın için ben ağlarım
 Derdim vardır inilerim.²⁹

²⁹ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 2015

İkinci Bölüm

Bu bölümde Yunus Emre'nin, her şeyin yaratıcısı olan Tanrı'ya karşı isyanı görülmektedir.

6. Aria (Bas solo ve orkestra)

Ya ilahi ger sual itsen bana
 Eydürem işbu cevabı ben sana
 Gelmedin dedün kakuma kem deyu
 Doğmadın dedün ası adem deyu
 Gözün açup dördüğüm zindan içi
 Nef-ü heva dopdolu şeytan içi
 Haps içinde ölmüyeyin deyu aç
 Mısmıl-u murdar yedüm bir iki kaç
 Nesne eksilttüm mü mülkünden seni
 Nesne geçirdüm mü hükmünden senin
 Rızkın alup seni muhtaç mı kodum
 Ya öğünün yiyüben aç mı kodum.

Ben bana zulm eyledüm ettüm günah
 Neyledüm, nettüm sana ey Padişay.

Geçmedi mi intikamın, öldürüp
 Çürüdüp, gözüme toprak doldurup

Bir avuç toprağa bunca kil-ü kal.

7. Agitato (solistler, koro ve orkestra)

Yaktın beni, yandırdın. Noldun hey gönül noldun
 Alemde usandırdın, noldun hey gönül noldun
 Uçtun hey gönül uçtun, yedi deryayı geçtin
 Ol dost eline göçtün, noldun hey gönül noldun

Yaktın beni yandırdın. Noldun hey gönül noldun
Alemden usandırdın, noldun gönül ne oldun.

8. Arioso (solistler, koro ve orkestra)

Gel gönül seninle Dost'a gidelim Dost
Yad olma bilişelim Dost'a gidelim Dost
O eller, güzel eller Anda olan bülbüller
Anlardan gelen yeller Dost'a gidelim Dost
Bir garip hal oldu elif kaddim dal oldu
Hakka doğru yol oldu Dost'a gidelim Dost

9. Recitativo (tenor solo ve orkestra)

Bad'ı sabaya sorsunlar Canan elleri kandedür
Bilenler haber versünler Canan elleri kandedür
Hayli zamandır sorarım bir dertli aşık ararım
Kalmadı sabr-u kararım Canan elleri kandedür
Fikr ederdüm aklım ermez yürek yanar taşar durmaz
Naçar oldum gücüm yetmez Canan elleri kandedür.

10. Koral (Koro ve Orkestra)

Ya Rabbi dilerim aşkın şevkin ver
Fazlından umarım aşkın ver, şevkin ver.
Mest eyle sen beni bilmeyem ben beni
Ta bula can seni aşkın ver şevkin ver.

Yolunda aşıklar derdinde yanıklar
Canlardan geçtiler aşkın ver şevkin ver
Kalbimi pak eyle masiva hubbünü sil
Hubbünü ata kıl aşkın ver şevkin ver³⁰

³⁰ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 2017

Ara bölüm

Bu bölümde Yunus Emre tanrı aşkını bulmuş yine de tam olarak huzura ermemiş olarak karşımıza çıkmaktadır.

11. Recitativo (bas solo ve orkestra)

Gönlüm düştü bu sevdaya
Gel gör beni aşk neyledi
Başımı verdim gavgaya
Gel gör beni aşk neyledi.

Kah eserim yeller gibi
Kah ozarım yollar gibi
Kah akarım seller gibi
Gel gör beni aşk neyledi³¹

Üçüncü Bölüm

Son bölümde ise Yunus, sonunda Tanrı aşkıyla huzura kavuşmuş, Dost vaslına ermiş ve alinyazısıyla karşılaşmaya hazırdır

12. Vivo (solistler, koro ve orkestra)

Aşk gelicek cümle eksikler biter
Aşkın şarabı içeli kandalığım bilimezem
Şöyle yavu kıldım beni isteyuben bulamazam.
Derya-yı umman olmuşam gevherlere kan olmuşam
Hüsünde hayran olmuşam kendüzüme gelimezem.

Aşkın aldı benden beni, bana seni gerek seni
Ben yanarım dünü günü, bana seni gerek seni
Aşkın şarabından içem Mecnun olup dağa düşem
Sensin dünü gün endişem bana seni gerek seni.

³¹ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 2018

Efendim Hu, Mevlam Hu.

Ben benliğimden geçtim gözüm hicabın açtım
Dost vaslına eriştim gümanım yağma olsun
Varlık çün sefer kıldı Dost anda bize geldi
Viran gönül nur oldu cihanım yağma olsun.

Aşkın beni benden beni, bana seni gerek seni
Ben yanarın dünü günü, bana seni gerek seni
Aşkın şarabından içem mecnun olup dağa düşem
Sensin dün gün endişem bana seni gerek seni
Efendim Hu, Mevlana Hu.

13. Korall (koro ve orkestra)

Sensin kerim, Sensin rahim, Allah sana sundum elim
Senden artuk yoktur emin, Allah sana sundum elim.
Ecel geldi vade erdi bu ömrüm kadehi doldu
Kimdür ki içmedin kaldı Allah sana sundum elim³²

3.1.11. Yaylı Çalgılar Dörtlüsü No.1, Op.27

1. Allegretto moderato 2. Adagio 3. Allegretto 4. Grave – Allegretto assai

Saygun'un 1947 yılında bestelediği bu kuartet onun ilk önemli oda müziği eseridir. Op. 27 Yaylı Çalgılar Dörtlüsü No. 1, ilk kez Paris'te Ecole Normale de Musique'de Centre de Documentation adlı festivalde Parrenin Kuartet tarafından çalınmış; Türkiye'de ise 13 Ekim 1990 tarihinde İstanbul'da Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda düzenlenen Adnan Saygun'a Saygı konserinde seslendirilmiştir.

³² AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 2019

“modal (makamsal) tarzda yazılmış olan kuartette Saygun ilk kez eserini küçük bir motif üzerine kurmuştur: Dört notadan (Sol-La bemol-La-Do) oluşan bu motif, önce ağır ve olgun (Grave) tempoda mistik ve resitatif şekilde duyurulur. Sonra aniden hızlanan çeşitli orkestral efektlerle renklenerek gelişen ve güçlenen, zaman zaman çalgılara solo olanağı sağlayan, ağırlaşan, lirikleşen ya da canlanan bölüm her zaman ilginçliğini korur... 2. Bölüm ağır (Adagio) tempoda ve eserin en uzun kısmıdır. ABA formundaki bölümde yine aynı motif, bir Mevlevi ilahisi tarzında önce birbirini yakından benzetimlerle izleyen seslerle ekolu gibi yansırken, viyolonsel bu dinsel havaya pizzicato vuruşlarla kudüm benzeri eşliği de ilgi çeker. Sonra bu ilahi viyolonsel mistik solosuyla sunulur. Gizemli ve bulanık havaya dönüşen orta bölmeden (B) sonra tema son bölmede daha değişik yankılarla, bir kanon havasında çok hafif (pp) olarak Yunus ilahisi benzeri duyurulur. Bölüm yavaşça söner... 3. Bölüm çabukça (Allegretto) tempoda zarif ve çok kısa bir menuetto'dur. Ancak bir Anadolu dansı da sezinlenir. Orta bölmede ise pentatonik seslerle büyümlü bir izlenim yaratırken tulum ezgisini de anımsatır. Menuetto yine girişteki dansla sona erer. 4. Bölüm önce ağır ve olgun (Grave) tempoda, eserin ilk bölümünü vurgular. Sonra oldukça çabuk (Allegro assai) tempoda, eksik tartıların da ustaca yer alışıyla modern bir füğ yapısında Karadeniz dansı horon'a geçer ve güçlü ritimlerle, yine girişteki motifin başka türlü değerlendirilmesiyle eseri sona

ulaştırırken bir an duraklar, sonra yine hızlanarak ilginç arpejli akorlarla biter (Süre 30’)³³

3.1.12 Senfoni No. 1, Op. 29

1. Allegro 2. Adagio 3. Allegretto 4. Allegro assai

Geniş bir orkestra kadrosunu içeren bu senfoni 17 Ekim 1953 tarihinde tamamlanmış, ilk kez Franz Litschauer yönetiminde Viyana Tonkünstler Orkestrası tarafından Viyana Radyosunda seslendirilmiştir. 27 Kasım 1954 tarihinde ise Türkiye’deki ilk yorumu, Ankara’da yine Franz Litschauer idaresindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası tarafından gerçekleştirilmiştir.

1. Bölüm Allegro (çabuk) tempoda, sonat formunda ve iki ana temaya sahiptir.

2. Bölüm Adagio (ağır) tempodadır. Altı temadan oluşan ve sürekli tekrarlanan bir ana motif üzerine kuruludur.

3. Bölüm Allegretto (çabukça) tempoda, Türk ritimleri barındıran ve bir dans olan menuete benzemektedir. Eser 25 dakika sürmektedir. Bestecinin bu eserle ilgili yazısı şöyledir:

“birinci kısım sonat yapısındadır.

İkinci kısım, basların ostinato bir temi üzerinde muhtelif hatların yavaş yavaş üst üste yığılması ile meydana gelen A ostinato üzerinde klarnetin işittirdiği, giderek orkestraya bir cresc. İçinde yayılan B’ye bağlanır. Bunun sonunda obua A fikrini hatırlatır ve yeni bir unsur yavaş yavaş, yaylıların sert kesişlerine rağmen önce flüt’te

³³ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 1994

sonra obua'da belirir ve kornonun bu temi alması ile C bölümüne girilmiş olur. Tempo gittikçe süratlenir (Molto vivo) ya dönüşür. Bu bölüm kanonik imitation'lardan meydana gelmiş bir Dans havasındadır. Bölüm sona doğru sakinleşir ve Adagio avdet eder. Birinci kemanların otuz ikilik çizgileri altında ikinci kemanlar A fikrini hatırlatırlar ve sonda ostinato baştaki gibi viyolonsel ve kontrbas unissonosu ile yalnız olarak işitilerek bölümü sona erdirir.

Üçüncü kısım: bir Menuetto'dur.

Dördüncü kısım: A-B-A-C-A yapısında bir Rondo'yu hatırlatır. Yalnız ortadaki A baştakinden çok farklı bir yapıda bir gelişim havası içinde olup bu gelişimi C'de tabii bir sonuç olarak devam eder"³⁴

3.1.13. Senfoni No. 2, Op. 30

1. Allegro vivo 2. Calmo 3. Moderato 4. Allegro

Saygun "2. Senfoni"sini 1958 yılında tamamlamıştır. Türkiye'deki ilk yorumu 24 Nisan 1970 tarihinde Ankara'da G. Lessing idaresindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası tarafından gerçekleştirilmiştir. Eser 29 dakika sürmektedir.

1. Bölüm Allegro vivo (çabuk ve canlı) tempoda ve oldukça gergin bir hava içerisindedir.

³⁴ ARACI Emre., Ahmed Adnan Saygun Doğu – Batı Arası Müzik Köprüsü, sayfa 228

2. Bölüm Calmo (sakin) tempoda ve ilk bölüme karşın oldukça sakin ve düşünceli bir havada gelişir.

3. Bölüm Moderato (orta) tempoda bir siciliano'dur.

4. Bölüm Allegro (çabuk) tempoda, heyecanlı ve renkli bir final havasındadır.

Bestecinin "2. Senfoni"yle ilgili yazmış olduğu yazı şöyledir:

"birinci kısım: sonat yapısındadır. Birinci senfonide olduğu gibi bu senfoninin bu bölümünün gelişiminde ritmik bir ostinatoya dayanma fikri vardır; yani bu düşünce yeniden ele alınmıştır.

İkinci kısım: birinci korno ile yaylıların birbirine zıt iki fikri (korno gayet sakin ve hiç değişmez, unissono yaylılar gittikçe daha heyecanlı) A bölümünü meydana getirir. Angoscioso ile B bölümü başlar. Burada korno motifi değişik bir tarzda ele alınmış ve genişletilmiştir. İkinci kemanların ilk girişini yavaş yavaş başkaları takip eder. Devamlı ve üst üste hatlar halindeki bu kısım un poco piu vivo'da gene gelişim halinde devam eder ve fagotlarda işitilen C'ye ve Poco piu mosso'da D'ye (ff) bağlanır. Bu gelişim Poco meno'da gene ff olarak korno'nun ilk motifi kanonik ve hatti bir yazı halinde (bir nevi) A'ya ulaştırır. Bu kısım korno'nun kendi fikrini Calmo havası içinde, ama timpani'nin endişeli ritmi üzerinde sona erer.

Üçüncü kısım: bir Sicilienne, daha ziyade bir Forlane karakterindedir. Bir Trio'dan sonra başa dönülür ve böylece kısım sona erer. Ancak A ve B'den oluşan bu baş kısımda A melodisi aynı, yazısı farklıdır.

Dördüncü kısım: baştan sona (a) motifinin devamlı gelişimi üzerine kurulmuştur. Silofone’de işitilen başka bir motif, bu divisi viyolalarda başlayıp giderek Orkestraya yayılan fikre bir kontrast yağar gibi yazı devamlı bir gelişim halindedir. Bu gelişim a fikrinin değişik bir şekline bağlanır. Önce kontrbaslarda duyulan bu değişik (a) Silofone’ye ve vurma sazlara geçer: [b] Koronun duyurduğu bir kısa fikrin ve bu ritmin gelişimi bir nevi B bölümünü meydana getirir. Bu bölüm daima gelişim halinde ikinci kemanlarda duyulan şu [c] fikre bağlanır ki (a)’nın gelişmiş şekline başka bir şey değildir. Bir fugato halinde gelişen ve buna eşlik eder gibi eski ritmiyle tahta nefeslilerde gelen (a) fikri devamlı gelişim havasını sürdürür ve yazıyı tamamlar³⁵

3.1.14. “Demet” Keman ve Piyano için Süit, Op.33

1. Prelüd (Lento) 2. Horon (Vivo) 3. Çok ağır (Ağır Zeybek) 4. Sepetçioğlu

Besteci bu eserini 1956 yılında yazmış ve Henri ve Henriette Guilloux’ya ithaf etmiştir. Halk müziği kaynaklı eser, çoksesli işlenmiş toplamı 16 dakika süren dört kısa parçadan oluşmaktadır.

“1. Bölüm Lento (ağır ve geniş) tempoda bir giriş müziği, Prelüd’dür. Bu müziği besteci, Aydın Ağır Zeybeği’ni iki zurna ile başlatan bir tür doğaçlamadan, bir Taksimden almıştır...

2. Bölüm Horon, bir Karadeniz türküsünden önce kemeçe ile çalınan müziğinin canlı (vivo) tempoda işlenerek geliştirilmesiyle oluşur...

³⁵ ARACI Emre., Ahmed Adnan Saygun Doğu – Batı Arası Müzik Köprüsü, sayfa 229

3. Bölüm çok ağır tempoda bir Ege Zeybeği'dir...

4. Bölümde ise Kastamonu yöresine özgü ezgi ve oyun havaları zarif biçimde yansıtan Sepetçioğlu'ndan esinlenmiştir. İlk kez Suna Kan ve Ferhunde Erkin tarafından seslendirilen Demet, 12 Ocak 1964'te de Ankara Radyosu'nda banda alınmıştır³⁶

3.1.15 Piyano Konçertosu No. 1, Op. 34

1. Deciso 2. Andante con moto 3. Allegro assai

Saygun ilk "Piyano Konçertosu"na 1952 yılında başlamış ve 1958'de tamamlamıştır. Eser modal tarzda yazılmış, karışık görünmesine rağmen oldukça saydam yapıdadır. Besteci bu eserinde hem Türk Halk Müziği hem de Türk Sanat Müziği'nin birçok unsurundan yararlanmıştır.

Konçerto ilk kez 1958 yılında Dünya Fuarı nedeniyle Brüksel'de, Türkiye'de 27 Kasım 1963 tarihinde Ankara'da seslendirilmiştir.

Tümü 27 dakika süren eserle ilgili besteci şöyle yazmıştır:

"Bütün yazı ilk başta yaylılarda işitilen [x] motifi üzerine kurulmuştur. İkinci kısımda bu motif iki flüt ile iki fagotun girişleriyle şöylece meydana gelir: [y]. Üçüncü kısımda motif şu şekildedir: [z]. Görüldüğü üzere bütün yazıda hakim olan bu fikirdir. Ancak benim çalışmam

³⁶ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 1993

Cesar Franck'ın Cyclique yazı anlayışından da çok farklıdır.

Birinci kısım: tam bir sonat yapısında değildir. (a) temi gelişerek gene o motifin meydana getirdiği (b) temine bağlanır. Buna reexposition diyelim. Değişik bir tarzda gelen bu kısım (b) fikri olmaksızın bölümü sona erdirir. Bölüm baştan sona bir düşüncenin gelişmesi halindedir.

İkinci kısım: Orkestra ile piyanonun diyalogu halinde gelişen A, aynı motifin değişik bir yaşayışını gösteren B ve kısa bir diyalog halindeki A ile bir lied yapısı gösterir.

Üçüncü kısım: A-B-A (gelişim olarak) – Coda gibi bir Rondo yapısındadır.³⁷

3.1.16 Yaylı Çalgılar Dörtlüsü No. 2, Op. 35

1. Cupo 2. Moderato 3. Animato 4. Grave-Animato

“...Amerika'daki Elizabeth Sprague Coolidge Vakfı tarafından ısmarlanan ve 1957 yılında bestelenen eser, ilk kez Washington'daki Kongre Kitaplığı'nda 22 Kasım 1958'de ünlü Juilliard Kuartet tarafından seslendirilmiştir...”³⁸

1. Bölüm (Cupo) başında hüzünlü bir şarkı havasındayken akorlarla canlanır; daha sonra aynı temaya geri dönülerek hüzünlü hava işlenir.

³⁷ ARACI Emre., Ahmed Adnan Saygun Doğu – Batı Arası Müzik Köprüsü, sayfa 230

³⁸ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 1995

2.Bölüm moderato tempoda, glissando ve akorlarla gizemli bir havada gelişen oldukça ilginç bir bölümdür.

3. Bölümde (Animato) tema canlı ve pizzicato eşlikte başlar. Karışık ve zor partilerle bütün enstrumanlar kendini gösterme olanağına sahiptir.

4. Bölüm, ağır bir girişle başlayıp animatoya ulaşır. Yine modal bir yapıda Türk ezgilerini hissettiren bir bölümdür.

3.1.17. Senfoni No. 3, Op. 39

1. Lento-Allegro 2. Sostenuto-Lento-poco vivo 3. Scherzo (Vivo - meno mosso - vivo) 4. Commodo

Amerika'daki Koussevitzky Vakfı tarafından ısmarlanan senfoniye Saygun 1960 yılında tamamlamıştır. Eser ilk kez Bakü'de 1963'te bestecinin idaresinde seslendirilmiştir. Modal tarzda yazılmış olan esere felsefi düşünceler hakimdir ve yaşamın olayları dramatik tarzda anlatılmıştır.

1. Bölüm 14 dakika sürer. Ağır bir tempoda başlayan bölüm çeşitli işlemlerle iki ana temaya sahip olan allegroya bağlanır. Bu temaların geliştirilmesiyle zirveye ulaşan bölüm yeniden sakinleşerek sona erer.

2. Bölüm Sostenuto tempoda başlayıp ve bir füge dönüştükten sonra tekrar sostenutoya dönerek coda ile sona ulaşmaktadır.

3. Bölüm canlı tempoda bir Scherzo'dur.

4. Bölüm eserin özeti şeklindedir ve sakin (Commodo) tempoda, kısa bir ezgi üzerine varyasyonlarla gelişir ve törensel tarzda eseri sona ulaştırır.³⁹

³⁹ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 2001

40 dakika süren senfoni için besteci şöyle yazmıştır:

“ temel motifi kemanlar ile viyolaların unissono olarak işittirdikleri [x] ile başlayan ve birinci Allegro bölümünün ana temasını hazırlayan giriş oldukça uzun olup bütün yazıdaki değişik fikirleri ve havayı sezdiren bir nitelikte olarak düşünülmüştür. Bu giriş, sonundaki büyük crescendo ile Allegro’ya bağlanır. Gelişim havası içinde süren yazı Meno mosso’da aynı fikirleri gizli bir halde bulunduğu (b)’ye ulaşır. Değişik bir hava içinde gelen ana fikir “serim” – exposition’un sonlarında ritmik bir nitelik kazanır. Burada gelişim başlamıştır ve pp’dan ff’ya giden bir crescendo içindeki bu ısrarlı ritm yazıya hakim olur. Birinci ve ikinci senfonilerde aradığım (gene birinci kısımlarda) ısrar düşüncesi burada tekrar ele alınmıştır. Bu gelişim, gelişim havasını kaybetmeksizin giriş’i hatırlatır. Allegro’nun (a) ile (b) kısımları arasındaki fikirler çok değişik bir halde belirirler ve tekrar o ısrarlı ritme dönülür.

İkinci kısım: Dört ölçülük bir giriş, bir bakıma asıl temadan önce gelen... bir ritornello niteliğindedir. Lento ile A iç bölümü başlar. Kanonik bir yazı olan bu A iç bölümü gelişerek ritornello’ya bağlanır. Burada küçük bir ara bölüm Poco vivo’da başlayan fugato’yu getirir, tekrar Sostenuto’ya erişir. Yazı şu yapıda oluyor demektir: Ritornello–A–Ritornello–B–Ritornello–Coda.

Üçüncü kısım: Bir Scherzo'dur. Yazı A-B-A-C-A-B-A yapısındadır.

Dördüncü kısım: Yavaş yavaş teşekkül eden bir tema üzerine oyunlar gibidir: bir nevi çeşitleme. Bu kısım A'yı meydana getirir. Burası üç esas fikirden oluşan B iç bölümüdür. Bu, temayı celesta ve arpanın işittirdiği A'ya bağlanır. A da değişik bir şekilde gelmiştir.”⁴⁰

3.1.18 10 Halk Türküsü Op. 41

1. Mavilim, 2. Bozlak, 3. Ağıt, 4. Güvercin, 5. Nazlı Osman, 6. Yine de şahlanıyor, 7. Estergon Kalesi, 8. Köroğlu, 9. Harmandalı, 10. Hayvanat Destanı

“halk ezgilerini çağdaş müzik tekniğiyle ustaca kaynaştırarak yeni bir bütüne ulaşan Adnan Saygun, 1943'te üç halk türküsünü ses ve piyano için düzenlemiş; 25 yıl sonra da, 1968'de bunlara yedi türkü daha ekleyerek Op. 41 10 Türkü adlı eseri meydana getirmiştir. 1969'da piyano eşliğini orkestra için düzenlemiş ve eserin tümü ilk kez 1969 Şubat'ında Kahire'de bestecinin yönetiminde seslendirilmiştir. Yurdumuzda ise ilk yorumu 9 Ekim 1970'te Ankara'da Hikmet Şimşek yönetimindeki CSO ile bas Ayhan Baran gerçekleştirmiştir. Bu türkülerden beşi de Hikmet Şimşek yönetimindeki Budapeşte Filarmoni Orkestrası eşliğinde bas Ayhan Baran tarafından seslendirilerek 1976'da kaydı yapılmıştır. Erkin, Akses ve Tüzün'ün bazı orkestra eserlerini de içeren kayıt, bürokratik güçlüklerden dolayı ancak 1985'te

⁴⁰ ARACI Emre., Ahmed Adnan Saygun Doğu – Batı Arası Müzik Köprüsü, sayfa 231

piyasaya çıkmış, ama Avrupa Müzik Yılı'nda verilen Fransız Akademi Ödülü'nü kazanmıştır"⁴¹

1. Türkü "Mavilim" pastoral bir anlatıma sahiptir. Besteci bu türküyü 1936 yılında, Bartok ile yapmış olduğu gezi sırasında Alacahöyük'te derlemiştir. Türkü yaşlı bir erkekle nişanlanan genç bir köylü kızının öyküsünü anlatmaktadır:

Mavilim, taş başında Mavilim
İncili fes başında, Mavilim
Kız niye ağlamıyon?
Nişanlın kırk yaşında, Mavilim

2. Türkü "Bozlak" Karacaoğlan'ın sözleriyle ezgisi Toroslar'dan derlenmiş bir türküdür.

Padişahlar katlime ferman eylese,
Gene geçmem ala gözlü yar senden,
Vay, beni, beni...
Cellatlar karşımda satır bilese,
Gene geçmem ala gözlü yar senden, oy!
Ol yedi yerimden vursalar yare,
Cerrahlar derdime kılmasa çare,
Vay, beni, beni...
Kemendi bend ile çekselere dare,
Gene geçmem ala gözlü yar senden,
Vay, beni, beni...

3. Türkü olan "Ağıt" ise şöyledir:

Bir incecik yolum gider Yemen'e
İlgıt ılgıt kanım damlar çemene

⁴¹ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 1986

Öldüğümü duyurmayın anama

4. Türkü “Güvercin” ise Gaziantep’ten derlenmiştir ve dünyanın geçiciliğini anlatmaktadır.

5. Türkü “Nazlı Osman” Ege yöresinden kaynaklanır.

“Estergon Kalesi ise 17. yüzyılda Osmanlıların elden çıkarmak zorunda oldukları, 140 yıl Türk egemenliğinde kalan, birkaç kez el değiştiren, Tuna kıyısındaki bu görkemli kaleye duyulan özlemi dile getirir: “Estergon Kalası, bre dilber aman” sözleriyle başlayan bu erotik anlatımla eski türkü, Saygun’a özgü şekilde işlenmiştir”⁴²

8. Türkü “Köroğlu” Bolu yöresinden kaynaklanmaktadır ve sözleri şöyledir:

Hey hey, efeler hey, hey
 Benden selam olsun Bolu Beyi’ne,
 Çıkıp şu dağlara yaslanmalıdır,
 At kışnemesinden, kargı sesinden,
 Dağlar şada verip seslenmelidir.
 Hey hey, yine de hey hey
 Köroğlu der kim benim yanımdan
 Koç yiğidi eksik etmem kolumdan,
 Kırat köpüğünden, düşman kanından,
 Çevre dolup şalvar ıslanmalıdır.

9. Türkü “Harmandalı”, Ege bölgesinde efelerin oynadığı bir tür dans olan zeybektir.

⁴² AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 1987

10. Türkü “Hayvanat Destanı” ise bir halk ozanı olan Emrah’ın aynı adlı mizahi küçük destanından alınmıştır:

Yeşil ördek tonton kısa bacaklı
Keklik topçu başı kızıl ayaklı
Onbin karabatak yolun bıçaklı
Partiler geriden sezer düşmanı

Arılar silahın çekti meydana
Hücum eylediler kervane
Tosbağyiler cevlan ettiler yane
Satfettiler baştan başa ormanı

“Ayı, maymun, eşek gibi hayvanlardan sonra Emrah son sözü söyler: “Hiç kimse söylemez böyle yalani...”⁴³

3.1.19. Keman Konçertosu, Op. 44

1. Moderato 2. Adagio-Vivo 3. Allegro

Saygun bu eseri 1967 yılında tamamlamış, eser ilk kez 27 Aralık 1968 tarihinde Ankara Devlet Konservatuvarı Konser Salonu’nda Gotthold Lessing idaresindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası’nın eşlik ettiği Suna Kan tarafından seslendirilmiştir. Eser konçertodan çok senfonik bir karakter göstermektedir. Saygun 33 dakika süren eseriyle ilgili şöyle yazmıştır:

“birinci kısım: devamlı bir gelişim havası içindedir. Bu kısımda iki ölçülük bir girişten sonra solo kemanın işittirdiği dörtlü ve eksik beşli çekirdekleri bütün yazıda çok değişik

⁴³ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 1988

şekillere bölünerek hükümlerini yürütürler (a). Gelişim bir süre sonra şu (b) fikrine – ki (a) fikrinin yeni bir hüviyetinden başka bir şey değildir – bağlanır. Bu giderek bir orkestra tutti'sine ulaşır, ki bir bakıma sonat yapısının gelişim Durchführneg'u niteliğindedir. Sonra kemanın da iştirakiyle devam eder ve solo kemanın kadansına bağlanır. Bu kadans Durchf.'un Sonunu gösterir. Fakat burada (a) fikri değil sadece en baştaki iki ölçülük giriş hatırlatılmıştır. Ondan sonra keman solonun [?] trait'ler gene aynı (a) fikrinin yeni bir çehresini gösteren ve yazıyı sonuçlandırarak olan Pesante'ye bağlanır. Orkestra bunu daha ağır vurgularla tekrarlar ve kısım keman solonun uzun tuttuğu bir ses üzerinde (do) sona erer.

İkinci kısım: pp orkestra ile bir improvisation niteliğindeki solo keman arasındaki diyalog (A) gelişerek Vivo'da B'ye bağlanır. Sonda orkestranın A'nın yalnız girişi bu kısmı sona erdirir. Gene devamlı gelişme bu bölüme niteliğini verir.

Üçüncü kısım: A-B-C-B-A gibi bir yapı. C içi bölümü gerçekte A'dır. Girişte Timpani'lerde işitilen a [x] ritmi bura yoktur. Orkestradaki a unsuru üzerine bura bir fugato ve onun gelişimi vardır. C'den sonra gelen B'de ise sadece a ritmi ve onun değişen şekli üzerinde solo

kemanın işittirdiği yeni melodik unsur ile gelişim havası sürmektedir”⁴⁴

3.1.20. Üfleme Çalgılar için Beşli, Op. 46

1. Moderato 2. Lento 3. Deciso

“Flütçü Mükerrrem Berk, obuacı Şakir Yolaç, klarnetçi Hayrullah Duygu, fagotçu Orhan Nuri Göktürk ve kornocu Erol Gömürgen’den oluşan Ankara Üfleme Çalgılar Beşlisi için 1968’de bestelenen bu üç bölümlü eser, genellikle Modal yapıdadır. Bu anlayış çerçevesinde her çalgı müzikal düşünceleri özgürce geliştirir ve diğer çalgılarla sonuçta ilginç kontrastlar ortaya koyar (Süre 17’)⁴⁵

3.1.21. Yaylı Çalgılar için “Dictum”, Op. 49

“Saygun bu kez üfleme çalgıları kullanmayarak büyük bir yaylı çalgılar orkestrası için 1970’te yazdığı esere Dictum adını vermiştir. Anadolu halk ozanlarının şiirlerine verilen Deyiş adının Latincesi olan Dictum Modal yapıda, ancak belirli bir formda olmadan gelişir. Eser önce viyolaların duyurduğu bir motifle başlar. Ancak bu motife başka temalar da parçalar şeklinde eklenir ve önce bulanık olan motif giderek anlam kazanır, bütünlüğe ulaşırken kendi içlerinde de bölünerek zengin ve gösterişli bir sonorite elde eden çalgı gruplarının desteğinden yararlanır”⁴⁶

⁴⁴ ARACI Emre., Ahmed Adnan Saygun Doğu – Batı Arası Müzik Köprüsü, sayfa 232

⁴⁵ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 1996

⁴⁶ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 2002

3.1.22. Köroğlu Operası, Op. 52

Saygun'un büyük opera türünde oluşturduğu, librettosu Sabahattin Batu tarafından yazılan 3 perdelik ve 8 tablolu bir eserdir. İlk olarak 1. İstanbul Festivali'nde sahnelenmiştir.

“Saygun'un, Atatürk'ün aziz ruhuna sunduğu Köroğlu Operasının konusu da, Kerem Operasında olduğu gibi, yalnız Anadolu'nun değil, Türk dünyasının çok eski bir destanı olmanın önemini taşımaktadır. Köroğlu olarak nitelenen insan, yeryüzünün, Rumeli'den Orta Asya'ya kadar uzanan çok geniş bir parçasında yaşayan Türk boylarının hemen hepsinde, iyiliğin simgesi olan heyecanlı olguları, ağızdan ağza dolaşa-dolaşa efsaneleşmiş bir halk kahramanıdır. Köroğlu destanı, Anadolu'da halk arasında ilgiyle anlatılmaktadır. Köroğlu'nun tüm kötülöklere karşı koyma bilinciyle giriştiği çetin maceralardan ötürü bir sembol olarak benimsenmiştir. Bu destanda, Köroğlu'nun babası Bolu Beyinin seyisidir. Bir gün beyin onayıyla kör edilir. Babasının uğradığı felakete başkaldıran ve bunu şiirlerle dile getiren Köroğlu, insanlığın başına bela olan zulme karşı çıkar, en çetin savaşları cesaretle göze alır, sevgi, dost ve kardeşliğin gerçekleşmesi yolunda hiçbir özveriden çekinmez”⁴⁷

3.1.23 Senfoni No. 4, Op. 53

1. Deciso 2. Animato 3. Poco Largo 4. Con anima e molto deciso

⁴⁷ SAYDAM Akif., Dünyaca Ünlü Müzisyenler De Çocuktu, sayfa 211

Saygun bu eseri 1974 yılında tamamlamıştır. Dört bölümlü ve modal yapıya sahip olan eser ilk kez 1976 yılında Gürer Aykal idaresindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası tarafından seslendirilmiştir. Diğer modal yapılı eserlerinde olduğu gibi yine Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği motifleri kullanılarak işlenmiştir.

1. Bölüm Deciso tempoda ve sürekli gelişim içindedir.

2. Bölüm Animato tempoda ve passacaglia formundadır. Bu bölümde tema sürekli değişerek pek çok kez tekrarlanır.

3. Bölüm çok ağır tempodadır. Bu bölümdeki motifler düşünceli ve durgun bir şekilde işlenmiştir.

4. Bölüm ise görkemli ve olgun bir finaldir.

3.1.24. Ayin Raksı, Op. 57

Besteci büyük orkestra için yazdığı bu eseri 1975 yılının Kasım ayında tamamlamıştır. “Ayin Raksı” ilk kez 1977 yılında Hikmet Şimşek yönetiminde seslendirilmiştir. Esere kemanların 16’lık notalarla başladığı Bestenigar makamındaki bu tema sürekli geliştirilir. Raks, büyük bir yükselişten (kreşendo) sonra, darbukanın 9/8’lik ve 13/8’lik ritimleriyle gelişerek ulaşılan zirveden sonra coşkuyla sona erer.

“eserde Modal müziğin beste tekniği kullanılarak büyük ses kümelenmeleri elde edilmiş, ancak bunlar renkli bir orkestrasyonla, zarif biçimde sunulmuştur. Bu başarıda bestecinin Modal müzik alanındaki büyük uğraşısı ve uluslar arası alanda bu konunun en büyük otoritesi olmasının da rolü büyüktür (Süre 10’)⁴⁸

⁴⁸ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 2003

3.1.25. Aksak Ritim Üzerine 10 Taslak, Op. 58

Aksak ritimler Türk müziğinin çok karakteristik bir unsurudur. Özellikle Karadeniz horonlarında, Türk Halk Müziğinde ve geleneksel Türk Müziğinde çok sık yer alan bu ritimler, yabancı müzisyenler için çalması oldukça zor ritimlerdir.

“Adnan Saygun, 1957’de İstanbul’da Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan “Musiki Temel Bilgisi” (Musiki Nazariyatı) adlı kitabının dördüncü cildinde geniş biçimde açıkladığı Aksak Ritim’leri müzikçileri öğretmek amacıyla bu dört piyano eserini yazmış ve bunlarda Aksak Tartı’ların aynen tekrarlanmasından doğabilecek monotonluğu yumuşatabilmek için de bu tartıları değişik biçimlerde kullanmış, hatta daha iyi anlaşılabilmesi için Op.38 Etüd ve Op.45 Prelüdlere de bunu açıklayan ek bilgilerde vermiştir. Bu bilgilerin Op.58, 10 Taslak için de yararlı olacağını umuyoruz. Adnan Saygun’un kitabında ve eserlerinin ekinde verdiği notlar şöyle:

Aksak Tartı’lar (ritimler) ikişerli ve üçerli bölünmelere bağlı vuruşların bu bölümler arasındaki farkı belirten süre değerinin hızı değişmemek şartıyla, karıştırılmasından meydana gelen tartı çeşitlerine verilen addır. Bu tarife göre, Aksak Tartı’larda iki türlü zaman birimi ve iki türlü bölünme kullanılıyor demektir. Örnek olarak 9/8’lik bir ölçüyü aldığımız zaman, tartı kalıbının dokuz tane sekizlikten kurulduğunu ve bu yüzden de ölçünün 9/8 olarak yazıldığı görülüyor. Sekizlikler (1-2)+(3-4)+(5-6)+(7-8-9) olarak toplanmıştır. Eğer sonraki dörtlük uzamamış olsaydı, hiç düşünmeden dört eşit zamanlı bir Düz Tartı derdik.

Fakat zamanlardan bir tanesinin uzamasına rağmen, mademki tartı dört vuruştan meydana gelmektedir, bu tartıya dört vuruşlu, dört zamanlı bir tartı demekten başka çaremiz var mıdır? Ve böylece bir düşünüş şimdiye kadar dediklerimize uygun düşmez mi? Ancak, bu böyle bir dört vuruşlu tartı'dır ki, zamanlarından biri ötekilerine göre daha uzun sürmekte ve bu yüzden tartıya bir aksaklık vermektedir. Gene şu örnekte : 8/8'lik bir ölçüde (1-2-3)+(4-5-6)+(7-8) ise tartı kalıbı sekiz tane sekizlik içermekte olup ölçü de, ona göre 8/8 olarak gösterilmiştir. Fakat tartı kalıbı incelenecek olursa görülür ki, bu kalıp sekiz tane sekizliği içermekle beraber, bunları eşit zaman aralıkları ile toplayarak dört zamanlı bir tartı manzarası elde edemeyiz. Gerçekten, bu sekizlikler 'eşit olmayan' zamanlar ile bir araya getirilerek 'üç zamanlı' bir tartı meydana getirmişlerdir. Bu halde tartıya 'aksaklık' vermiştir. Dikkat edilirse, bu aradaki aksaklığı meydana getiren zamanın öteki zamanlara göre uzun değil, tersine kısa olduğu anlaşılır. Halbuki bundan önceki örnekte aksamayı oluşturan zaman, ötekilere göre uzundu. Demek ki aksayan zamanın hangisi olduğunu gereği gibi tayin edebilmek için eşit sürelerden hangi zamanın farklı olduğuna dikkat etmek icabeder ve görüldüğü üzere, aksayan zaman eşit sürelerle göre, uzun da, kısa da olabilir. İşte, hangi surette olursa olsun, bu aksama olayından dolayı bu tür tartılara Aksak Tartılar adı verilir"⁴⁹

⁴⁹ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 1991

3.1.26. Viyola Konçertosu, Op. 59

1. Moderato 2. Scherzando 3. Lento-Allegro moderato

Saygun bu eserine 1976 yılının Aralık ayında başlamış ve 10 Şubat 1977 tarihinde tamamlamıştır. Eser ilk kez 28 Nisan 1978 tarihinde, Ankara’da Gürer Aykal idaresindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası’nın eşlik ettiği Ruşen Güneş tarafından seslendirilmiştir.

“Klasik formlara bağlı olmayan, Modal yapıdaki konçerto, her biri kendi içinde sürekli gelişimde olan üç bölümden oluşur. Bu gelişimdeki belli temalar bölümlerin ve dolayısıyla konçertonun bütünlüğünü hazırlar. Teknik güçlüklerle yüklü viyola partisine karşın eser yine de dengeli orkestra kuruluşu nedeniyle senfonik yapısını yitirmez”⁵⁰

1. Bölüm Moderato tempoda ve eserin en uzun bölümüdür. Bölüme en başta viyola hakimdir. Bu bölümde viyolaya sonoritesini duyurma olanağı sağlanmış ve oldukça güç pasajlarla virtüözite ön planda tutulmuştur

2. Bölüm Scherzando yapıda ve hızlıdır. Aksak ritimler ön plandadır. Viyolanın canlı pasajları Karadeniz kemeçesini anımsatmaktadır.

3. Bölüm Lento tempoda viyolanın uzun kadansı ile başlar. Kadanstan sonra orkestranın giderek güçlenen katılımıyla finale geçilir.

⁵⁰ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 2003

3.1.27. İnsan Üzerine Deyişler, Op. 60

Op. 60 “İnsan Üzerine Deyişler”, sözlerini bestecinin yazdığı ve insana ait olguların işlendiği beş şiirden oluşmaktadır.

“1. Şarkı Ağıt, yaşamın geçiciliğini beş ayrı ölümle canlandırır: İnsan nasıl olsa ölecektir; bir anda yok olacak; çöldeki asker sıla özlemiyle yanarak susuzluktan ölecek; 2. dünya Savaşı’nda Yahudiler gaz odasında toplu ölüme yollanacak; kendi çukurlarını kazan savaş esirlerinin yaşamı son bulacak; Japonya’ya atılan atom bombası kitleleri yok edecektir.

2. Şarkı Üç Kuş: Birinci kuş bereketi ve suyu ikinci kuş can alıcı olan avcılığı, üçüncü ise bu ikisi arasındaki çelişkiyi sembolizmle vurgular”⁵¹

3. Şarkı Dönsem tüm kötülöklere karşın gerçek sevgiyi araştırmaktadır.

Dönsem

Dönsem, toprağı kül, dalları kan, insanı taş...

Yer kaynayı kaynayı...

Dönsem, iğneyle kuyu. Dip çamur, su kara...

El açıp, dolap dolap...

Dönsem, toprağı kan, taşı kan, insan, insanı, kan...

Yer savrulu savrulu...

⁵¹ AKTÜZE İrkin., Müziğı Okumak, cilt 4, sayfa 1989

4. Şarkı “Hasret” büyük bir özlem ve kavuşamamayı yansıtır.

“5. Şarkı Dilek bir tür derviş tekerlemesi gibi resitatif şekilde başlar ve cümle sonları “dost” deyişiyle noktalanır. Mevlana’nın mısralarını anımsatan anlatımla, tüm kargaşadan uzaklaşıp hak yolunda buluşmayı önerirken hep sevgiyi vurgular. Dilek yine bir resitatifle, tek notanın tekrarıyla biterken ısrarla yükselen Dost ile Tanrı katına ulaşmış gibidir”⁵²

Dilek

Hak yolunda buluşalım, bir ekmeği bölüşelim,
 Gönül gönle bilişelim, aşk oduna tutuşalım, dost.
 Bir ekmeği bölmek gerek, göz yaşını silmek gerek,
 Gönüller bilişmek gerek, Hak yolunu bulmak gerek, dost.
 Yağan balçık gayri dinsic, gece aydın güne dönsün,
 Gönüllere ışık sinsin, yer sevinsin, gök sevinsin, dost.
 Aşk odunu söndürme, gel. Ağuya el sundurma, gel
 Gönülleri söndürme, gel. Yüreğini yandırma, gel dost!
 Hak yolunda bir ekmeği gönül gönle bölüşelim.
 Hak yolunda buluşalım.
 Hak yolunda buluşalım, bir ekmeği bölüşelim,
 Gönül gönle bilişelim, aşk oduna tutuşalım,
 Hak yolunda buluşalım, aşk oduna tutuşalım,
 Aşk oduna tutuşalım, aşk oduna tutuşalım, dost!

3.1.28. Yaylı Çalgılar için “Concerto da Camera”, Op. 62

1. Allegro 2. Lento 3. Animato

⁵² AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 1989

Saygun bu eseri 4 Mayıs 1978 tarihinde tamamlamış ve Ankara Oda Orkestrası'na ithaf etmiştir. Eser ilk kez 7. Uluslararası İstanbul Festivali'nde 5 Temmuz 1979 günü, aynı orkestra tarafından seslendirilmiştir. Dört birinci keman, dört ikinci keman, üç viyola, üç viyolonsel ve bir kontrbasta oluşun 15 kişilik yaylı çalgılar topluluğu için yazılan eserde, çalgılara da bazen solist görevi verilmiş; eser, zaman zaman da senfonik bir yapı kazanmıştır. Hiçbir forma uymayan konçerto Modal yapıdadır ve eserin armonik dokusu bu modlardan oluşur. Konçerto, baştan sona kadar gelişim içindedir ve bu gelişimin sonucu olarak, yine sürekli olarak değişikliğe uğrar.⁵³

1. Bölüm Allegro tempodadır. Eserin ilk teması girişte unison olarak seslendirilir. İkinci tema daha melodik bir yapıdadır. Bölüm bu iki tema üstüne kuruludur.

2. Bölüm Lento tempodadır. Bölüm sul ponticello, glissando ve pizzicatoların kullanımıyla empresyonist bir tablo çizmektedir.

3. Bölüm Animato tempoda ve bir dans karakterindedir. Saygun 5/8'lik, 8/8'lik, 9/8'lik aksak ritimlerle bölümü daha da canlı bir havaya sokmuştur. İlk tema bir füğ biçiminde karşımıza çıkmaktadır. Yunus Emre Oratoryosu'ndan bir tema bu bölümde de kullanılmıştır.

3.1.29. Senfoni No. 5, Op. 70

1. Allegro 2. Vivo 3. Tranquillo 4. Allegro

Besteci bu eseri 1985 yılında tamamlamıştır. Eser ilk kez 17 Ocak 1986 tarihinde Ankara'da Hikmet Şimşek idaresindeki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası tarafından seslendirilmiştir.

⁵³ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 1996

1. Bölüm ağır bir girişle başladıktan sonra Allegro tempoda gelişir. Bölüm, senkoplarla işlenen temalarla sürekli bir hareket içindedir.

2. Bölüm Vivo tempoda bir scherzo'dur ve bir füg gibi işlenmiştir.

3. Bölüm sakin tempoda başlayan fakat gittikçe hızlanan bir çeşit finale hazırlık bölümüdür.

4. Bölüm Allegro tempoda tam bir finaldir. Ama bu canlı ve hareketli final mistik bir şekilde sona ermektedir.

3.1.30. Pişano Konçertosu No. 2, Op. 71

1. Moderato-Allegro 2. Lento 3. Animato

Besteci bu eseri 27 Aralık 1985 tarihinde tamamlamış ve piyanist Gülsin Onay'a ithaf etmiştir.

1. Bölüm Moderato tempodadır. Bölüm pişano ve orkestra için büyük bir konçertant senfoni havasındadır. Sakin ve hafif başlayan eser, gergin bir havadan sonra tekrar romantik ve şiirsel ortama döner.

2. Bölüm Lento tempoda ve lirik bir havadadır.

3. Bölüm Animato tempoda zengin bir finaldir. Pişanonun virtüözite gerektiren pasajlarından sonra bir ara sakinleşmesine rağmen güçlü bir şekilde sona erer.

3.1.31. Orkestra için Çeşitlemeler, Op. 72

“Adnan Saygun, 1985’te bestelediği. Prof. İhsan Doğramacı’ya ithaf ettiği ve ilk kez 25 Aralık 1987 günü İnönü’yü anma konserinde Gürer Aykal yönetimindeki CSO tarafından seslendirilen tek bölümlü, varyasyon (çeşitleme) tarzında kuruluş olan senfonik eseri için şunları söylüyor: “Orkestra için Çeşitlemeler önce yaylı çalgılarda işitilen ve trompetlerde genişleyerek İngiliz kornosunun ve sonra da kornoların duyurdukları bir melodi çizgisinde son bulan bir temayla, bu temanın çeşitlemelerinden meydana gelmiştir. Bu temanın özelliği, hep başta duyulmuş olan iki sesli motifin türlü değişik hareketlerinden meydana gelmiş olmasıdır. Ancak, bu eserde bilinen Tema ve çeşitlemeler (Tema con variazono) yapısını aramamak lazımdır. Bütün çeşitlemeler, tıpkı ilk ana temanın meydana gelişinde olduğu gibi, devamlı bir oluşum halinde, birbirine kenetlenmiş olup sürekli bir gelişim havası içinde belli bir duyuşun ve düşüncenin ifadesine yönelme ve canlı bir varlık haline bütünleşme manzarasını gösterirler.” Gerçekten de klasik varyasyon tarzının özgürce ve sürekli işlenmesiyle oluşan varyasyonlar ana temadan uzaklaşır; scherzo, toccato, marş benzeri epizotlar yanında derin anlamlı karşıt bölmeler de duyulur. Tüm bu varyasyonlar temponun, dinamiklerin yükselmesi ile vurgulanır (Süre 18 Dakika)”⁵⁴

⁵⁴ AKTÜZE İrkin., Müziği Okumak, cilt 4, sayfa 2005

3.2. Ahmed Adnan Saygun'un Yapıtlarının Opus Numaralarına Göre Düzenlenmesi

Opus 1 Divertimento

Büyük orkestra için tek bölümlü

Besteleniş tarihi: 11 Aralık 1930

Orkestrasyon: 2 Flüt, 2 Obua, 1 Korangle, 2 Klarnet, 1 Basklarnet, 1 Tenor Saksofon, 2 Fagot, 1 Kontrafagot, 4 Korno, 2 Trompet, 3 Trombon, Tuba, Timpani, Vurmalı çalgılar, Yaylı çalgılar.

Süresi: 10 dakika

İlk temsili: 1931, Paris, Sömürgeler Sergisi.

Türkiye'de ilk temsili: 1939, Ankara.

Opus 2 Suite

Piyano için beş parça

Besteleniş tarihi: 1931-1932

1. Preludio – Con Anima
2. Canzone – Moderato
3. Ostinato – Grave
4. Canone – Vivo
5. Tema con Variazioni – Maestoso

Süresi: 2'08", 3'45", 2'45", 1'30", 5'15"; toplam: 16'30"

Opus 3 Ağıtlar-I

Tenor solo ve eşliksiz erkek sesleri için
Besteleniş tarihi: 1932

Grave
Con emozione
Lento

İthaf: Mehmed Celaleddin Saygın

Süresi: 2'40", 1'40", 3'30"

İlk temsili: 1 Nisan 1932, İstanbul.

“Notlar: Saygun’un bildirdiğine göre albümün bir parçası
Özsoy’un prömiyerinde söylenmiştir.”⁵⁵

Opus 4 Sezişler

İki klarnet için beş kısa parça
Besteleniş tarihi: 1932-1933

1. Moderato
2. -----
3. -----
4. Lento
5. Andantino

İthaf: Nebile Yar (bestecinin kız kardeşi)

Süresi: 1'00", 1'10", 0'40", 1'20", 1'20"

⁵⁵ ARACI Emre., Ahmed Adnan Saygun Doğu – Batı Arası Müzik Köprüsü, sayfa 221

Opus 5 Manastır Türküsü

Soprano, koro ve büyük orkestra için

Besteleniş tarihi: 1933

Orkestrasyon: 2 Flüt, 2 Obua, 2 Klarnet, 1 Basklarnet, 2 Fagot, 1 Kontrafagot, 4 Korno, 1 Trompet, 3 Trombon, Tuba, Timpani, Vurmalı çalgılar, Yaylılar.

Süresi: 4'08"

Opus 6 Kızılırmak Türküsü

Soprano ve orkestra için

Besteleniş tarihi: 1933

Opus 7 Çoban Armağanı

Eşliksiz koro için beş geleneksel türkü

Besteleniş tarihi: 1933

1. Sille (a piacere)
2. Ak Koyun
3. Bebek – Dolente
4. Kara Deniz
5. Kevenk Yolu
6. Altun Yüzük (1961 baskısı)

Süresi: 3'05", 1'45", 2'45", 2'30", 1'25", 1'00"

Opus 8 Quatuor

Klarnet, tenor saksofon, timpani ve piyano kuarteti

Besteleniş tarihi: 1933

Opus 9 Özsoy

Üç perdelik opera

Libretto: Münir Hayri Egeli

Besteleniş tarihi: Mayıs-Haziran 1934 (revizyon 1981)

Sipariş eden: Mustafa Kemal Atatürk

İlk temsili: 19 Haziran 1934, Ankara, 1981 yılında yapılan revizyondan sonra tek perde olarak 3 Şubat 1982’de Ankara Devlet Operası tarafından sahnelenmiştir.

Opus 10 İnci’nin Kitabı

Piyano için yedi kısa parça

Besteleniş tarihi: 1934, İstanbul.

1. İnci-Calme
2. Afacan Kedi-Giocoso
3. Masal-Misterioso
4. Kocaman Bebek-Animato
5. Oyun-Animato
6. Ninni-Tranquillo
7. Rüya-Calme

İthaf: Madame Eugene Borrel, İstanbul, 6 Mart 1938

Süresi: 10’00”

Bestecinin orkestra aranjmanı

Aranjman tarihi: 1944

Orkestrasyon:

1. 2 Flüt, Obua, Celesta, Yaylı çalgılar.

2. Pikolo, Flüt, Obua, Klarnet, 2 Fagot, 2 Trompet, Trombon, Timpani, Yaylı çalgılar.
3. 2 Flüt, Obua, Klarnet, 2 Fagot, 2 Korno, 2 Trompet, Trombon, Üçgen, Yaylı çalgılar.
4. Klarnet, Fagot, Korno, Trompet, Trombon, Timpani, Yaylı çalgılar.
5. Flüt, Fagot, 1. keman ve 2. keman.
6. Obua, Klarnet, Korno, Yaylı çalgılar.
7. Flüt, Obua, Klarnet, 2 Fagot, Korno, Yaylı çalgılar.

İlk temsili: 20 Şubat 1944, Ankara Halkevi.

İlk yurtdışı temsili: 16 Aralık 1948, George Weldon idaresindeki City of Birmingham Senfoni Orkestrası tarafından gerçekleştirilmiştir.

Opus 11 Taşbebek

Tek perdelik opera

Libretto: Münir Hayri Egeli

Besteleniş tarihi: Kasım 1934

Sipariş eden: Mustafa Kemal Atatürk

İlk temsili: 27 Aralık 1934, Ankara Halkevi.

Opus12 Viyolonsel Sonatı

Viyolonsel ve piyano için

Besteleniş tarihi: 1935-1936

1. Animato
2. Largo
3. Allegro assai

İthaf: David Zirkin'in anısına.

Süresi: 20'00"

İlk temsili: 13 Aralık 1941, Ankara; David Zirkin (viyolonsel), W. Schlösinger (piyano)

İlk yurtdışı temsili: 4 Şubat 1948, Paris, Ecole Normale de Musique; Jacqueline Brisson (viyolonsel), Pierre Coddee (piyano).

Opus 13 Sibir Raksı

Tek bölümlü dans parçası

Besteleniş tarihi: 1936, İstanbul

Lento

Orkestrasyon: 2 Flüt, 2 Obua, 2 Klarnet, 2 Fagot, 1 Alto Saksofon, 2 Korno, 3 Trompet, 3 Trombon, Vurmalı çalgılar, Yaylılar

Süresi: 6'30

İlk temsili: 19 Şubat 1939, Ankara Halkevi.

Opus 14 Süit

Büyük orkestra için üç halk dansı

Besteleniş tarihi: 1937, Horon 1950

1. Meseli (Çorum Halayı)
2. Improvisation (Zeybek)
3. Horon

Orkestrasyon:

1. 2 Flüt, 3 Obua, 2 Klarnet, 2 Fagot, 4 Korno, 3 Trompet, 3 Trombon, Timpani, Vurmalı çalgılar, Arp, Yaylı çalgılar.

2. 2 Obua, 2 Klarnet, 2 Fagot, 2 Korno, Timpani, Vurmalı çalgılar, Arp, Yaylı çalgılar.
3. 2 Flüt, 2 Obua, 2 Klarnet, 4 Korno, 3 Trompet, 3 Trombon, Timpani, Vurmalı çalgılar, Arp, Yaylı çalgılar.

Süresi: 8'00"

İlk temsili: 1951, Ankara.

Opus 15 Sonatina

Piyano için

Besteleniş tarihi: 1937

1. Allegro
2. Adagio con moto
3. Horon-Prestissimo

İthaf: Ömer Refik Yaltkaya

Süresi: 3'03", 3'50", 2'33"

İlk temsili: 1938, Ömer Refik Yaltkaya tarafından Galatasaray Lisesi'nde gerçekleşmiştir.

“Notlar: Saygun Michael Tippett’e 1958 senesinde hediye ettiği bir kopya üzerine Fransızca olarak “Soyez sur que je ne fais plus d’aussi miserable Musique [Emin olunuz ki artık böyle berbat müzik yazmıyorum]” yazmıştır.”⁵⁶

Opus 16 Masal

Bariton ve orkestra için

Ahmet Muhip Dıranas'ın bir şiiri üzerine

Besteleniş tarihi: Ekim 1939, Ankara

⁵⁶ ARACI Emre., Ahmed Adnan Saygun Doğu – Batı Arası Müzik Köprüsü, sayfa 224

Largo

Orkestrasyon: 2 Flüt, 2 Obua, 2 Klarnet, 2 Fagot, 4 Korno, 2 Trompet, 3 Trombon, Vurmalı çalgılar, Arp, Yaylı çalgılar.
İthaf: Nilüfer Saygun, 22 Aralık 1939

Opus 17 **Bir Orman Masalı**

Altı tablolu bale

Besteleniş tarihi: Haziran 1943, Ankara

1. Preamble - Vivo
2. Korku – Lento
3. Su – Allegro moderato
4. Gece – Lento
5. Nocturno – Gece orman cinlerinin ayini –
Allegro
6. Sakin orman ve ay – Calmo

Orkestrasyon: Flüt, Obua, Klarnet, Fagot, Korno, Trompet, Trombon, Timpani, Vurmalı çalgılar, Yaylı çalgılar.

Süresi: 27'00”

İlk temsili: 20 Şubat 1944, Ankara Halkevi.

“Notlar: İnci'nin Kitabı'nın bale olarak oynandığı temsilde beraber sahnelenmiştir. “1939 sonu 1940 başında bir çocuk masalı gibi bestelenmiş olup, son parça 1943'te yazılmıştır. Birinci ve ikinci parçaları 1940 yılında Kızılay'daki Ankara sinemasında başka piyesler arasında icra olunmuş ve sahnede oynanmıştır. Koreografi kimindi hatırlamıyorum. Dekorlar Abidin Dino'nun idi. Ben idare

etmişim. Çok amatörce bir şeydi. Sonra 1945 [1944] Şubatında oldukça iyi bir koreografi ile Ankara Halkevi'nde verildi."⁵⁷

Opus 18 Dağlardan Ovalardan

Eşliksiz koro için halk türküsü armonizasyonları (soprano, alto, tenor, bas)

Besteleniş tarihi: 1943

1. Asker oldum piyade
2. Ayşem nerden geliyor
3. Kozanoğlu
4. Ay doğar Girasun'dan
5. Çaktım çaktım olmadı
6. Ağıt: Hem okudum hem yazdım
7. Konya oyun havası
8. Evlerinin önü
9. Havuz başının gülleri
10. İzmir Zeybeği

Süresi: 1'10", 1'00", 1'20", 2'00", 2'00", 2'00", 1'00", 1'00", 1'00", 2'00"; toplam: 14'30"

Opus 19 Eski Üslupta Kantat

Orkestra eşliğinde solistler (Soprano, Tenor, Bas) ve koro (Soprano, Alto, Tenor, Bas) için kantat

Behçet Kemal Çağlar'ın Karanlıktan Aydınlığa şiiri üzerine

Besteleniş tarihi: 1941

1. Koro – Moderato

⁵⁷ ARACI Emre., Ahmed Adnan Saygun Doğu – Batı Arası Müzik Köprüsü, sayfa 225

2. Resitatif
3. Arya – Sostenuto
4. Koral
5. Arya – Energico
6. Resitatif
7. Koro – Allegro
8. Koral

Süresi: 3'25", 0'40", 5'30", 1'25", 2'30", 0'32", 2'08", 1'20";
toplam: 17'30"

Orkestrasyon: 2 Flüt, 2 Obua, 2 Klarnet, 2 Fagot, 1 Trompet,
Timpani, Yaylı çalgılar.

İlk temsili: 23 Şubat 1941, Ankara Halkevi.

Opus 20 Keman Sonatı

Keman ve piyano için

Besteleniş tarihi: 20 Eylül 1941

1. Andante
2. Molto vivo
3. Largo
4. Allegro

İthaf: Eugene Borrel

Süresi: 4'15", 5'24", 4'38", 4'00", toplam: 28'07"

İlk temsili: 15 Kasım 1946, British Council Theatre, Londra;
David Martin (keman), Mithat Fenmen (piyano)

Türkiye'de ilk temsili: 7 Mayıs 1950, Ankara; Ankara Devlet
Konservatuvarı; Licco Amar (keman), Mithat Fenmen (piyano)

Opus 21 Geçen Dakikalarım

Bariton ve piyano için
Necip Fazıl Kısakürek'in bir şiiri üzerine
Besteleniş tarihi: 1941

Moderato

Bestecinin orkestrasyonu:
Aranjman tarihi: Mayıs 1941
Orkestrasyon: 2 Flüt, 2 Obua, 2 Klarnet, 2 Fagot, 4 Korno, 2
Trompet, 3 Trombon, Timpani, Vurmalı çalgılar, Yaylı çalgılar.

Opus 22 Bir Tutam Kekik

Eşliksiz koro için (soprano, alto, tenor, bas) on halk
türküsü
Besteleniş tarihi: 1943

1. Çanakkale Türküsü

...

10. Katibim üzerine varyasyonlar

Süresi: 1. 2'00", 10. 6'30"

Opus 23 Dört Türkü

Bariton ve piyano için
Besteleniş tarihi: 1945

1. Estergon Kalesi
2. Köroğlu

3. Harmandalı

Opus 24 Halay

Orkestra için halk dansı

Besteleniş tarihi: 1942 – 1944

Orkestrasyon: 2 Flüt, 2 Obua, 2 Klarnet, Basklarnet, 2 Fagot, 2 Korno, 2 Trompet, 3 Trombon, Timpani, Vurmalı çalgılar, Yaylı çalgılar.

Süresi: 5’00”

İlk temsili: 20 Şubat 1944, Ankara Halkevi.

“Notlar: Sivas Düz Halayı olarak da bilinir. “Bu halay ömürlerinde ilk defa bir orkestra gören Sivas Halkevi’ne bağlı köylüler tarafından başarıyla oynanmıştır (Kahraman ve arkadaşları). Halkevleri muhtelif konularda öncülük etme gayesini de taşırdı. Balet çalışmaları ve temsilleri buna örnekti. Bu halay da çok sesli ve orkestraya düzenlenmiş bir halk oyununu ele almak ve köylüyü bu yoldan çok sesli musikiye yaklaştırma imkanlarını araştırmak için yapılmış ve başarılı olmuş bir denemedir. Ne yazık ki sonraları bu denemelerin yeri boş kalmış, 1945’lerden bu yana bir soysuzlanmaya doğru gidilmiştir.”⁵⁸

Opus 25 Anadolu’dan

Piyano için üç halk dansı

Besteleniş tarihi: 1945

1. Meseli – Allegramante
2. Zeybek – Sostenuto e pesante
3. Halay – Con moto

⁵⁸ ARACI Emre., Ahmed Adnan Saygun Doğu – Batı Arası Müzik Köprüsü, sayfa 227

İthaf: Laurence Shaw Moore

Süresi: 2'10", 3'00", 5'00"; toplam: 10'10"

Opus 26 Yunus Emre

Solistler (soprano, alto, tenor, bas), koro ve orkestra için üç bölümlük oratoryo Yunus Emre'nin şiirleri üzerine

Besteleniş tarihi: 1942

1. Koro – Largo
2. Resitatif – Energico
3. Arya – Dolente
4. Arya – Angoscioso
5. Koral
6. Arya – Sostenuto
7. Agitato
8. Arioso – Tranquillo
9. Resitatif – Agitato
10. Koral
11. Resitatif – Con dolore
12. Vivo
13. Koral

İthaf: Annesi Zeynep Seniha anısına ve Leopold Stokowski'ye

Orkestrasyon: 2 Flüt, 2 Obua, 2 Klarnet, 2 Fagot, 4 Korno, 3 Trompet, 3 Trombon, Timpani, Vurmalı çalgılar, Arp, Org, Yaylı çalgılar.

Süresi: 5'56", 2'13", 4'00", 5'26", 3'30", 5'33", 6'10", 3'06", 3'31", 2'55", 2'58", 16'30", 2'30"; toplam: 64'57"

İlk temsili: 25 Mayıs 1946, Ankara.

İlk yurtdışı temsili: 29 Mart 1947, Paris Radyosu; 1 Nisan 1947; Salle Pleyel, Paris,

Opus 27 **Yaylı Çalgılar Kuarteti No: 1**

Besteleniş tarihi: Eylül 1947

1. Largo – Allegretto moderato
2. Adagio
3. Allegretto
4. Grave – Allegro

İthaf: Amerikan Büyükelçisi Edwin C. Wilson

Süresi: 7'40", 7'50", 3'05", 6'40"; toplam: 25'05"

İlk temsili: 23 Ekim 1954, Paris.

Türkiye'de ilk temsili: 13 Ekim 1990, İstanbul.

Opus 28 **Kerem**

Üç perde, sekiz sahnelik opera

Libretto: Selahattin Batu

Besteleniş tarihi: 1937 – 1952

İlk temsili: 2 Nisan 1948, Ankara.

Opus 29 **Senfoni No: 1**

Oda orkestrası için

Besteleniş tarihi: 17 Ekim 1953, Ankara

Sipariş eden: Franz Litschauer

1. Allegro
2. Adagio
3. Allegretto

4. Allegro assai

İthaf: Franz Litschauer

Süresi: 7'33", 7'18", 3'10", 6'05"; toplam: 24'06"

Orkestrasyon: 1 Flüt, 2 Obua, 2 Klarnet, 2 Fagot, 2 Korno, Yaylı çalgılar.

İlk temsili: 2 Mayıs 1954, Viyana Radyosu.

Türkiye'de ilk temsili: 27 Kasım 1954, Ankara.

Opus 30 Senfoni No: 2

Büyük orkestra için

Besteleniş tarihi: 30 Nisan 1957, Ankara

1. Allegro vivo
2. Calmo
3. Moderato
4. Allegro

İthaf: Mehmed Celaleddin Saygın'ın anısına

Orkestrasyon: 2 Flüt, 2 Obua, 2 Klarnet, 2 Fagot, 4 Korno, 2 Trompet, 3 Trombon, Vurmalı çalgılar, Yaylı çalgılar.

Süresi: 7'25", 7'15", 6'20", 5'25"; toplam: 26'25"

İlk temsili: 24 Nisan 1970, Ankara.

Opus 31 Viyolonsel İçin Partita

Besteleniş tarihi: 5 Nisan 1955, Ankara

Sipariş eden: Max Meinecke, İstanbul Alman Başkonsolosluğu adına

1. Lento
2. Vivo
3. Adagio
4. Allegretto
5. Allegro moderato

İthaf: Friedrich Schiller anısına

Süresi: 3'35", 1'35", 5'15", 2'00", 3'30"; toplam: 15'55"

İlk temsili: 19 Nisan 1955, İstanbul, Alman Başkonsolosluğu.

Opus 32 Üç Ballad

Bariton ve piyano için

Besteleniş tarihi: 14 Ocak 1956, Ankara

1. Şeytanın Rüyası
2. Altın Söğüt
3. Zenci Şarkısı

İlk temsili: Ocak 1958, Ankara, Cemil Sökmen (bariton), Dieter Brux (piyano)

Opus 33 Demet (Suite)

Keman ve piyano için

Besteleniş tarihi: 1956

1. Prelude
2. Horon
3. Zeybek

4. Kastamonian Dance

İthaf: Bay ve Bayan Guilloux

Süresi: 2'30", 3'40", 3'20", 2'30"; toplam: 12'00"

Opus 34 Piyano Konçertosu No: 1

Besteleniş tarihi: 25 Ekim 1957, Ankara

1. Deciso
2. Andante con moto
3. Allegro assai

Orkestrasyon: 2 Flüt, 2 Obua, 2 Klarnet, 2 Fagot, 4 Korno, 3 Trompet, 3 Trombon, Timpani, Vurmalı çalgılar, Yaylı çalgılar.

Süresi: 14'25", 6'58", 4'25"; toplam: 25'48"

İlk temsili: 7 Ağustos 1958, Brüksel.

Türkiye'de ilk temsili: 27 Kasım 1963, Ankara.

Opus 35 Yaylı Çalgılar Kuarteti No: 2

Besteleniş tarihi: 10 Mart 1958, Ankara

Sipariş eden: Elizebeth Sprague Coolidge Vakfı

1. Cupo
2. Moderato
3. Animato
4. Grave – Animato

Süresi: 6'00", 6'00", 3'00", 4'30"; toplam: 19'30"

İlk temsili: 28 Kasım 1958, Washington D.C., Kongre Kütüphanesi'nde Juilliard Dörtlüsü tarafından gerçekleştirilmiştir.

Türkiye'de ilk temsili: 14 Şubat 1968, İzmir; Yücelen Dörtlüsü.

Opus 36 Keman İçin Partita

Besteleniş tarihi: 12 Aralık 1961, Ankara

1. Preludio – Sostenuto
2. Scherzo – Vivo
3. Tema con Variazzioni – Lento
4. Finale – Allegro

Süresi: 6'10", 3'20", 10'30" 3'25"; toplam: 23'25

İlk temsili: 1972, Budapeşte

Opus 37 Trio

Korangle, basklarnet ve arp için

Tranquillo

Süresi: 4'19"

Opus 38 Aksak Tartılar Üzerine On Etüd

Aksak tartılar üzerine ilk set

Besteleniş tarihi: 1964

1. Vivo
2. -----
3. Moderato
4. Sostenuto
5. Animato
6. Con anima
7. Moderato
8. Allegro
9. -----
10. Allegro assai

Süresi: 3'16" 1'55", 1'18", 3'56", 1'33", 3'45", 4'20", 3'10",
3'12", 3'15"; toplam: 29'40"

İlk temsili: 2 Mayıs 1968, Ankara; Ankara Devlet Konservatuarı,
Kamuran Gündemir (piyano)

Opus 39 Senfoni No: 3

Büyük orkestra için

Besteleniş tarihi: 1960

Sipariş eden: Sergei Koussevitsky Vakfı

1. Lento
2. Sostenuto
3. Scherzo – Vivo
4. Con moto

İthaf: Sergei ve Natalie Koussevitsky anısına

Orkestrasyon: 3 Flüt, 2 Obua, 1 Korangle, 2 Klarnet, 1 Basklarnet,
2 Fagot, 1 Kontrafagot, 4 Korno, 3 Trompet, 3 Trombon, Tuba,
Timpani, Vurmalı çalgılar, Yaylı çalgılar.

Süresi: 14'00", 12'00", 10'00", 5'00"; toplam: 41'00"

İlk temsili: 26 Şubat 1961, Ankara.

İlk yurtdışı temsili: 1963, Bakü.

Opus 40 Modal Solfej

Besteleniş Tarihi: 1967

Opus 41 On Türkü

Piyano eşlikli bas için on türkü

Besteleniş tarihi: 1968

1. Sarı Boyvoda
2. Nazlı Osman
3. Arap Türküsü
4. Güvercin
5. Yine de Şahlanıyor
6. Bozlak
7. Eğlen Güzel
8. Mavilim
9. Bir incecik yolum gider
10. Hayvanat destanı

Bestecinin orkestrasyonu

Aranjman tarihi: 6 Ekim 1968, (1, 3, 4, 7 ve 8 numaralar.)

Orkestrasyon: 2 Flüt, 2 Obua, 2 Klarnet, 2 Fagot, 4 Korno, 3 Trompet, 3 Trombon, Timpani, Vurmalı çalgılar, Arp, Yaylı çalgılar.

Opus 42 Duyuşlar

Eşliksiz kadın korusu için; sözsüz

Besteleniş tarihi: 1935

İthaf: İsmet İnönü, (daha sonra üzeri çizilmiştir)

Süresi: 1'45", 1'10", 2'10"; toplam: 4'58"

Opus 43 Yaylı Çalgılar Kuarteti No: 3

Besteleniş tarihi: 26 Aralık 1966, Ankara

1. Grave
2. Agitato
3. Lento
4. Agitato

İthaf: Nilüfer Saygun

Süresi: 6'30", 7'50", 5'40", 5'25"; toplam: 25'25"

Opus 44 Keman Konçertosu

Besteleniş tarihi: 12 Temmuz 1967 , Ankara

1. Moderato
2. Adagio
3. Allegro

Orkestrasyon: 2 Flüt, 2 Obua, 2 Klarnet, 2 Fagot, 4 Korno, 3 Trompet, 3 Trombon, Timpani , Vurmalı çalgılar, Arp, Yaylı çalgılar.

Süresi: 14'25'' , 10'58'' , 5'53'' ; toplam: 31'16''

İlk temsili: 27 Aralık 1968, Ankara.

Opus 45 Aksak Tartılar Üzerine On İki Prelüd

Aksak tartılar üzerine ikinci set

Besteleniş tarihi: 1967

1. ---
2. Vivo
3. ---
4. ---
5. Pesante
6. Molto vivo
7. Moderato
8. ---
9. Presto
10. ---
11. Allegro
12. Vivo

İthaf: İdil Biret

Süresi: 1'38'' , 1'20'' , 1'28'' , 1'20'' , 1'55'' , 1'06'' , 2'30'' , 1'45'' , 2'15'' , 1'00'' , 1'39'' ; toplam: 19'36''

Opus 46 Nefesli Çalgılar Beşlisi

Flüt, obua, klarnet, fagot ve korno için

Besteleniş tarihi: 1968

Sipariş eden: Ankara Nefesli Çalgılar Beşlisi

1. Moderato
2. Lento
3. Deciso

Süresi: 7'30'', 6'20'', 5'08''; toplam: 18'58''

İlk temsili: 23 Ekim 1968, Ankara; Ankara Nefesli
Çalgılar Beşlisi

Opus 47 Aksak Tartılar Üzerine On Beş Parça

Aksak tartılar üzerine üçüncü set

Besteleniş tarihi: 1971, Ankara

1. Moderato
2. Calmo
3. Commodo
4. Con anima
5. Commodo
6. Tranquillo
7. Animato
8. Deciso
9. Vivo
10. Con dolore
11. Calmo
12. Molto vivo

13. Con anima

14. ---

15. Maestoso

Süresi: 1'25'', 1'35'', 1'00'', 0'56'', 0'58'', 1'42'', 1'40'', 1'37'',
1'30'', 2'20'', 3'00'', 1'00'', 2'00'', 0'54'', 2'00''; toplam:
23'37''

Opus 48

Ezgi

Piyano eşlikli soprano için dört parça
Selahattin Batu'nun sözleri üzerine

Besteleniş tarihi: 7 Nisan 1977, İstanbul

1. Büyük Kuşlar
2. Deniz Yaklaşırken – Moderato
3. Adsız Çiçek
4. Kimdir Adınla Andığım

Süresi: 3'00'', 3'00'', 1'00'', 3'25''; toplam: 10'25''

Bestecinin orkestrasyonu

Orkestrasyon: 3 Flüt, 2 Obua, 1 Korangle, 2 Klarnet, 1 Basklarnet,
2 Fagot, 4 Korno, 2 Trompet, 3 Trombon, Timpani, Trgl, Celesta,
Tam-Tam, Def, Arp, Yaylı çalgılar.

Opus 49

Deyiş (Dictum)

Yaylı çalgılar orkestrası için

Besteleniş tarihi: 1970

Lento

Süresi: 16'26''

İlk temsili: 21 Nisan 1971, Ankara.

Opus 50 İki Arp İçin Üç Prelüd

Besteleniş tarihi: 3 Nisan 1972 (no. 1), 24 Nisan 1972 (no.2), 27

Ağustos 1973 (no.3)

Sipariş eden: New York Harp Ensemble

1. Moderato
2. Calmo
3. Con anima

Süresi: 5'15'', 1'35'', 3'32''; toplam: 10'22''

İlk temsili: Ekim 1972, Ankara.

Opus 51 Küçük Şeyler

Besteleniş tarihi: 1956

Opus 52 Köroğlu

Üç perdelik opera

Libretto: Selahattin Batu

Besteleniş tarihi: 1972-1973

İthaf: Atatürk'ün anısına

İlk temsili: 25 Haziran 1973, İstanbul Festivali

Opus 53 Senfoni no.4

Besteleniş tarihi: 1974

Sipariş eden: Gotthold Ephraim Lessing

1. Deciso
2. Animate
3. Poco largo
4. Con anima e molto deciso

Orkestrasyon: 3 Flüt, 2 Obua, 1 Korangle, 2 Klarnet, 1 Basklarnet, 2 Fagot, 1 Kontrafagot, 4 Korno, 3 Trompet, 3 Trombon, Tuba, Timpani, Vurmalı çalgılar, Arp, Yaylı çalgılar.

İthaf: Gotthold Ephraim Lessing'in anısına

Süresi: 26'00''

İlk temsil: 10 Aralık 1976, Ankara

Opus 54 Ağıtlar-II (Laments)

Solo tenor ve eşliksiz erkek sesleri için

Besteleniş tarihi: 1974, İstanbul

1. Buio
2. Inquieto
3. Metso
4. Nervoso
5. Lugubre

Süresi: 2'50'', 2'00'', 3'15'', 1'35'', 3'15''; toplam:12'55''

Opus 55 Trio

Obua, klarnet ve piyano için

1. Grave
2. Scherzando
3. Moderato

Süresi: 6'52'', 3'55'', 4'28''; toplam: 15'15''

Opus 56 Ballade

İki piyano için

Besteleniş tarihi: 8 Nisan 1975, İstanbul

1. Grave
2. Vivo

Süresi: 9'30''

Opus 57 Ayin Raksı

Büyük orkestra için

Besteleniş tarihi: 18 Kasım 1975, İstanbul

Con anima

Orkestrasyon: 3 Flüt, 2 Obua, 1 Korangle, 2 Klarnet, 1 Basklarnet,
2 Fagot, 1 Kontrafagot, 4 Korno, 3 Trompet, 3 Trombon, Tuba,
Timpani, Vurmalı çalgılar, Arp, Yaylı çalgılar
Süresi: 9'48''
İlk temsil: 26 Mart 1977, Ankara

Opus 58 Aksak Tartılar Üzerine On Taslak

Aksak tartılar üzerine dördüncü set
Besteleniş tarihi: 1976, İstanbul

1. Preciso
2. Lento
3. Animato
4. Vivace
5. Moderato
6. Vivo
7. Moderato
8. Animato
9. Andante
10. Comodo

Süresi: 1'12'', 2'00'', 1'55'', 1'08'', 1'50'', 1'05'', 1'20'', 1'17'',
1'30'', 2'10''; toplam: 15'07''

Opus 59 Viyola Konçertosu

Besteleniş tarihi: 10 Şubat 1977, İstanbul
Sipariş eden: Ruşen Güneş

1. Moderato
2. Scherzando
3. Lento - Allegro moderato

Orkestrasyon: 3 Flüt , 2 Obua, 1 Korangle, 2 Klarnet, 2 Fagot, 4 Korno, 3 Trompet, 3 Trombon, Timpani, Vurmalı çalgılar, Arp, Yaylı çalgılar.

Süresi: 13'30, 4'20, 6'02; toplam: 24'52

İlk temsili: 28 Nisan 1978, Ankara

Opus 60 İnsan Üzerine Değişler – I

Piyano eşliğinde soprano için beş parça

Sözler besteciye ait.

Besteleniş tarihi: 1977

1. Ağıt – Con dolore
2. Üç Kuş – Commode
3. Dönsem – Moderato
4. Hasret – Moderato
5. Dilek – Allegro

Süresi: 7'49", 4'50", 1'58", 2'37", 2'45"; toplam: 19'40"

Bestecinin orkestrasyonu

Aranjman tarihi: 28 Ağustos 1984, İstanbul

Orkestrasyon: 2 Flüt, 2 Obua, 1 Korangle, 2 Klarnet, 1 Basklarnet, 2 Fagot, 1 Kontrafagot, 4 Korno, 3 Trompet, 3 Trombon, Timpani, Vurmalı çalgılar, Arp, Yaylı çalgılar.

İlk temsili: 17 Mayıs 1985, İstanbul.

Opus 61 İnsan Üzerine Değişler – II

Piyano eşliğinde soprano için beş parça

Sözler besteciye ait.

Besteleniş tarihi: 1977, İstanbul

1. Arayış – Sostenuato
2. Alan Kuşlar – Allegretto
3. Enginler – Calmo
4. Taş – Moderato
5. Özendiriş – Allegro

Bestecinin orkestrasyonu

Aranjman tarihi: 31 Ağustos 1987, İstanbul

Orkestrasyon: 3 Flüt, 2 Obua, 1 Korangle, 2 Klarnet, 1 Basklarnet,
2 Fagot, 1 Kontrafagot, 4 Korno, 3 Trompet, 3 Trombon, Timpani,
Vurmalı çalgılar, Yaylı çalgılar

Opus 62 Concerto da Camera

Yaylı çalgılar orkestrası için

Besteleniş tarihi: 4 Mayıs 1978, İstanbul

1. Allegro
2. Lento
3. Animato

Süresi: 5'50", 5'30", 4'50"; toplam: 16'10"

İlk temsili: 5 Temmuz 1979, İstanbul

Opus 63 İnsan Üzerine Deyişler – III

Besteleniş tarihi: 1983

Opus 64 İnsan Üzerine Deyişler – IV

Besteleniş tarihi: 1978

Opus 65 Gılgameş

Bestecinin kendi sözleri üzerine epik dram

Besteleniş tarihi: 1962-1983

Opus 66 İnsan Üzerine Deyişler – V

Besteleniş tarihi: 1978

Opus 67 Atatürk'e ve Anadolu'ya Destan

Solistler (soprano, alto, tenor, bas), koro ve büyük orkestra için on beş deyişten oluşan kantat.

Besteleniş tarihi: 1981-1982

Orkestrasyon: 3 Flüt, 2 Obua, 1 Korangle, 2 Klarnet, 1 Basklarnet, 2 Fagot, 1 Kontrafagot, 4 Korno, 4 Trompet, 3 Trombon, Tuba, Timpani, Vurmalı çalgılar, Yaylı çalgılar.

İlk temsili: 29 Aralık 1982, Ankara.

Opus 68 Üç Ezgi

Dört arp için üç parça

Besteleniş tarihi: 1983

1. Con grazia

2. Maestoso

3. Giocoso

4.

Süresi: 3'00", 3'00", 3'30"; toplam: 9'30"

Opus 69 İnsan Üzerine Değişler – VI

Besteleniş tarihi: 1984

Opus 70 Senfoni No. 5

Besteleniş tarihi: 20 Eylül 1984, İstanbul

1. Moderato

2. Vivo

3. Tranquillo

4. Allegro

Orkestrasyon: 3 Flüt, 2 Obua, 1 Korangle, 2 Klarnet, 1 Basklarnet, 2 Fagot, 1 Kontrafagot, 4 Korno, 3 Trompet, 3 Trombon, Tuba, Timpani, Vurmalı çalgılar, Yaylı çalgılar.

Süresi: 7'20", 4'20", 6'10", 5'25"; toplam: 23'10"

İlk temsili: 17 Ocak 1986, Ankara

Opus 71 Piyano Konçertosu No. 2

Besteleniş tarihi: 27 Aralık 1985

1. Moderato
2. Lento
3. Animato

İthaf: Gülsin Onay

Orkestrasyon: 3 Flüt, 2 Obua, 1 Korangle, 2 Klarnet, 1 Basklarnet, 2 Fagot, 1 Kontrafagot, 4 Korno, 3 Trompet, 3 Trombon, Timpani, Vurmalı çalgılar, Arp, Yaylı çalgılar.

Süresi: 10'45", 5'15", 7'30"; toplam: 23'30"

İlk temsili: 15 Aralık 1989, İzmir

Opus 72 Orkestra İçin Çeşitlemeler

On bir varyasyon

Besteleniş tarihi: 17 Mayıs 1986, İstanbul

Theme – Largo

1. Allegro ma non troppo
2. Moderato
3. Vivo
4. Moderato
5. Poco piu lento
6. Moderato
7. -----
8. Vivo
9. Con passione
10. -----

11. Poco piu mosso

İthaf: İhsan Doğramacı

Orkestrasyon: 3 Flüt, 2 Obua, 1 Korangle, 2 Klarnet, 1 Basklarnet,
2 Fagot, 1 Kontrafagot, 4 Korno, 3 Trompet, 3 Trombon, Tuba,
Timpani, Vurmalı çalgılar, Yaylı çalgılar.

Süresi: 13'30"

İlk temsili: 26 Aralık 1987, Ankara

Opus 73 Üç Piyano İçin Poem

Besteleniş tarihi: 16 Aralık 1986, İstanbul

Pesante

Süresi: 13'14"

İlk temsili: 1987, Hannover.

Opus 74 Viyolonsel Konçertosu

Besteleniş tarihi: 29 Kasım 1987, İstanbul.

1. Moderato
2. Largo
3. Animato

Orkestrasyon: 3 Flüt, 2 Obua, 1 Korangle, 2 Klarnet, 1 Basklarnet,
2 Fagot, 1 Kontrafagot, 4 Korno, 3 Trompet, 3 Trombon, Timpani,
Vurmalı çalgılar, Arp, Yaylı çalgılar.

Süresi: 10'30", 6'48", 6'35"; toplam: 23'45"

İlk temsili: 8 Ekim 1993, İstanbul

Opus 75 Bir Kumru Masalı

Üç perdelik bale

Besteleniş tarihi: 8 Mart 1990, İstanbul.

Orkestrasyon: 3 Flüt, 2 Obua, 1 Korangle, 2 Klarnet, 1 Basklarnet, 2 Fagot, 1 Kontrafagot, 4 Korno, 3 Trompet, 3 Trombon, Tuba, Timpani, Vurmalı çalgılar, Arp, Yaylı çalgılar

Opus 76 Piyano Sonatı

Besteleniş tarihi: 9 Mayıs 1990, İstanbul.

1. Moderato
2. Allegro
3. Lento
4. Allegro

Süresi: 5'46", 4'26", 4'45", 5'05"; toplam: 20'01"

Opus 77 Yaylı Çalgılar Kuarteti No. 4

İlk iki bölüm tamamlanmıştır.

Besteleniş tarihi: 1991

1. Lento
2. Animato

Süresi: 7'30", 4'00"

3.2.1. Ahmed Adnan Saygun'un Opus Numarası Vermediği Yapıtları

Opus- Re Majör Senfoni

Üç bölümlü oda orkestrası için

Besteleniş tarihi: 1928

1. Adagio – Allegro
2. Adagio molto espressivo
3. Moderato – Allegro con brio

Orkestrasyon: 2 Flüt, 2 Obua, 2 Klarnet, 2 Fagot, 2 Korno, 2 Trompet, 3 Trombon, Timpani, Yaylı çalgılar.

Opus- Orkestra İçin Üç Yazı

Besteleniş tarihi: 1. Mart 1931, Paris; 2. Eylül 1931, İzmir; 3. 1933, Ankara

Opus- Ölüler

Büyük orkestra ve koro için üç bölümlü süit.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun bir oyunu için bestelenmiştir.

Besteleniş tarihi: 1932, Kadıköy

Opus- Burlesque

Piyano ve orkestra için
Besteleniş tarihi: 1933

Opus- İki Motet

On altıncı yüzyıl stilinde eşliksiz koro için
Besteleniş tarihi: 1933

Opus- Beş Yakarış

Besteleniş tarihi: 1933

Opus- Kurtuluş Şarkısı 9 Eylül

Orkestra için
Besteleniş tarihi: 27 Aralık 1934, Ankara.
Orkestrasyon: 1 Flüt, 2 Obua, 2 Klarnet, 2 Fagot, 3 Korno, 2
Trompet, 3 Trombon, Tuba, Timpani, Vurmalı çalgılar, Yaylı
çalgılar.
Süresi: 3'20"

Opus- Horon

Klarnet ve piyano için
Besteleniş tarihi: Bilinmiyor

Molto vivo

Süresi: 2'20"

Opus- Atatürk Marşı

Orkestra eşlikli koro için marş

Besteleniş tarihi: Bilinmiyor

Orkestrasyon: 2 Flüt, 2 Obua, 2 Klarnet, 2 Fagot, 4 Korno, 3 Trompet, 3 Trombon, Vurmalı çalgılar, Yaylı çalgılar

Opus- Halkevleri Marşı

Orkestra eşlikli koro için marş

Besteleniş tarihi: Bilinmiyor

Orkestrasyon: 2 Flüt, 2 Obua, 2 Klarnet, 2 Fagot, 3 Korno, 2 Trompet, 3 Trombon, timpani, Vurmalı çalgılar, Yaylı çalgılar.

Süresi: 1'10"

Opus- İzci Marşı

Piyano eşlikli marş

Besteleniş tarihi: Bilinmiyor

Süresi: 1'30"

Opus- Quatuor: I

Bazı bölümleri eksik yaylı çalgılar kuarteti

Besteleniş tarihi: Bilinmiyor

Opus- Gençliğe şarkılar

Besteleniş tarihi: Bilinmiyor

1. Atatürk Marşı
2. And
3. Eğin Türküsü
4. Sille Türküsü

SONUÇ

Ahmed Adnan Saygun, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında müzik alanındaki özgün ve nitelikli çalışmaları ile, gerek bir bilim insanı olarak, gerek bir eğitmen olarak, gerek bir sanatçı olarak bir kilit isim olarak karşımıza çıkmaktadır. Ulu Önder Atatürk'ün Cumhuriyet kültürünü yaratma amacı doğrultusunda sorumluluk verdiği sanatçılarda biri olarak Ahmed Adnan Saygun, müziğimizin gelişiminin yönünü belirleyen önemli bir sanatçı, eğitmen ve araştırmacı müzik adamı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cumhuriyet Dönemi Türk Müzik Tarihinde özel bir öneme sahip olan Ahmed Adnan Saygun, besteciliğinin yanı sıra bir eğitmen ve önemli bir araştırmacıdır. Cumhuriyet döneminde ülkemizde müzik alanında gerçekleştirilen ilklerin yaratıcılığını üstlenen, ilk Türk operası olan "Özsoy"u, ilk Türk balesi olan "Bir Orman Masalı"nı ve ilk Türk oratoryosu olma özelliğini taşıyan "Yunus Emre" oratoryosunu besteleyen Ahmed Adnan Saygun, müziğimizin geleceğine ışık tutmuş, sanatçı ve eğitmen kişiliğiyle ülkemizde müzik sanatı alanında son derece önemli atılımlar gerçekleştirmiştir. Cumhuriyet döneminde oluşturulmak istenen çoksesli Türk müziğine damgasını vuran Ahmed Adnan Saygun'un müziğe ilişkin gerek kuramsal gerekse uygulamaya dönük çabaları, yerleşik müzik algılayışını yeni bir açılıma yönlendirmiştir. Ahmed Adnan Saygun'un yapıtlarının niteliği ülkemizde müzik sanatının gelişimine ışık tutabilecek özelliklere sahiptir.

ÖNERİLER

Ülkemizde Cumhuriyet Döneminde kuşaklar boyunca dile getirilen bir özlemin gerçekleştirilmesi amacı doğrultusunda, çağdaş müziğimizin niteliğini araştırmayı hedefleyenler için Ahmed Adnan Saygun, önemli bir başvuru kaynağıdır. Ahmed Adnan Saygun'un müziğimizin gelişimine yaptığı katkı son derece önemlidir. Ahmed Adnan Saygun, besteciliğinin yanı sıra bir eğitmen ve önemli bir araştırmacı olmuştur. Türkiye'de yerel müzik alanında yaptığı önemli araştırmalarla yurtdışında bu konuyla ilgili yapılan çeşitli toplantılarda birçok kere Türkiye'yi başarıyla temsil etmiştir. Saygun'un yazmış olduğu "Töresel Okuma Kitabı" ve "Musiki Nazariyatı" adlı kitapları konservatuarlarda eğitim kitabı olarak kullanılmaya devam etmektedir. Ahmed Adnan Saygun , ülkemizde müzik sanatına ilişkin yapılacak araştırmalara ışık tutacak yapıtlarıyla sanat tarihimizdeki saygın yerini korumaktadır.

KAYNAKÇA

A. Adnan Saygun'a Armağan, Sevda – Cenap And Müzik Vakfı Yayınları, Altın Onur Ödülü Madalyası Sahipleri Dizisi No: 2, Ankara

Müzik Ansiklopedisi, cilt 4, Ankara, 1985, sayfa 1110-1112

AKDİL S., Besteci Ahmed Adnan Saygun, 7-8 Ocak 1987 Ahmed Adnan Saygun Seminerinde sunulan bildiri, İzmir Filarmoni Derneği Yayınları, İzmir, Haziran 1987, sayfa 25-27

ATALAY A., Saygun'un Eserleri, 7-8 Ocak 1987 Ahmed Adnan Saygun Seminerinde sunulan bildiri, İzmir Filarmoni Derneği Yayınları, İzmir, Haziran 1987, sayfa 37-40

BAYRAŞA A. Müfit, Ahmed Adnan Saygun'un Ses ve Piyano İçin Yaratıları, 7-8 Ocak 1987 Ahmed Adnan Saygun Seminerinde sunulan bildiri, İzmir Filarmoni Derneği Yayınları, İzmir, Haziran 1987, sayfa 31-33

BİRKAN Ü., Saygun ve İzmir, 7-8 Ocak 1987 Ahmed Adnan Saygun Seminerinde sunulan bildiri, İzmir Filarmoni Derneği Yayınları, İzmir, Haziran 1987, sayfa 22-24

CANAL D.-Armand, Ahmed Adnan Saygun Paris'te (1928-1931), 7-8 Ocak 1987 Ahmed Adnan Saygun Seminerinde sunulan bildiri, İzmir Filarmoni Derneği Yayınları, İzmir, Haziran 1987, sayfa 28-30

GEDİKLİ N., Müzik Araştırmacısı ve Folklorcu Olarak Ahmed Adnan Saygun, 7-8 Ocak 1987 Ahmed Adnan Saygun Seminerinde sunulan bildiri, İzmir Filarmoni Derneği Yayınları, İzmir, Haziran 1987, sayfa 9-11

GÖĞÜŞ M. Tuğrul, Devlet Senfoni Orkestralarının Dinleti Dağarları ve A. A. Saygun, 7-8 Ocak 1987 Ahmed Adnan Saygun Seminerinde sunulan bildiri, İzmir Filarmoni Derneği Yayınları, İzmir, Haziran 1987, sayfa 48-50

İLHAN S., Ahmed Adnan Saygun ve Türkçe Musiki Terimleri, 7-8 Ocak 1987 Ahmed Adnan Saygun Seminerinde sunulan bildiri, İzmir Filarmoni Derneği Yayınları, İzmir, Haziran 1987, sayfa 44-45

KUTLUK F., Saygun'un Müzik Eğitimciliği, 7-8 Ocak 1987 Ahmed Adnan Saygun Seminerinde sunulan bildiri, İzmir Filarmoni Derneği Yayınları, İzmir, Haziran 1987, sayfa 46-47

KÜTAHYALI Ö., Ulusal ve Evrensel Yönleriyle Saygun, 7-8 Ocak 1987 Ahmed Adnan Saygun Seminerinde sunulan bildiri, İzmir Filarmoni Derneği Yayınları, İzmir, Haziran 1987, sayfa 12-14

ÖZER Y., Bartok'un Türk Halk Ezgileri Araştırmasına Saygun'un Katkıları, 7-8 Ocak 1987 Ahmed Adnan Saygun Seminerinde sunulan bildiri, İzmir Filarmoni Derneği Yayınları, İzmir, Haziran 1987, sayfa 34-36

ÖZGÜÇ F., Ahmed Adnan Saygun, 7-8 Ocak 1987 Ahmed Adnan Saygun Seminerinde sunulan bildiri, İzmir Filarmoni Derneği Yayınları, İzmir, Haziran 1987, sayfa 17-21

SAYDAM A., Dünyaca Ünlü Müzisyenler De Çocuktı, Arkadaş Kitabevi Yayınları, Ankara, 1989

REFİĞ G., A. Adnan Saygun ve Geçmişten Geleceğe Türk Musikisi, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1991

REFİĞ G., Atatürk ve Adnan Saygun Özsoy Operası, Boyut Yayıncılık, İstanbul, 1997

GEDİKLİ N., Bilimselliğin Merceğinde Geleneksel Musiklerimiz ve Sorunları, Müzikbilimsel Araştırmaları: 1, I. Kitap, Bildiri ve Makaleler (1978-1998), İzmir, 1999

ARACI E., Ahmed Adnan Saygun Doğu – Batı Arası Müzik Köprüsü, İstanbul, Eylül 2001

AKTÜZE İ., Müziği Okumak, cilt 4, Pan Yayıncılık, İstanbul, Eylül 2003, sayfa 1985-2019

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

imza

Tez Danışmanı:

Jüri Üyeleri

.....

.....'ın başlıklı tezi
.../.../... tarihinde, yukarıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav
Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca,Anabilim / Anasanat dalında, Yüksek
Lisans / Doktora / Sanatta Yeterlik tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir

Enstitü Müdürü